Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

GRAASTEN ANDELSSLAGTERI

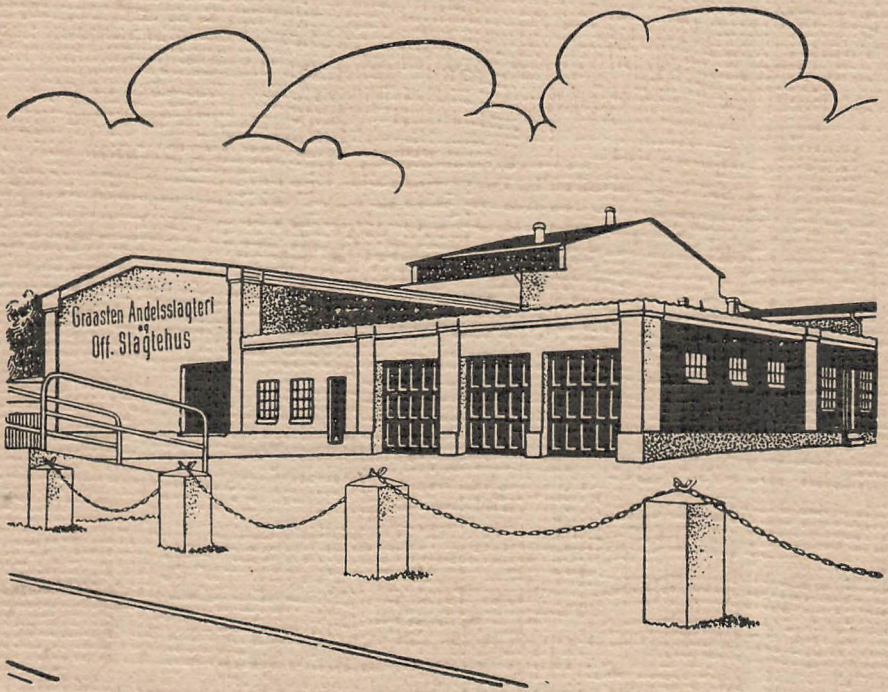

1922 ✡ 1947

GRAASTEN ANDELSSLAGTERI

GRAASTEN ANDELSSLAGTERI

1922-1947

1947

Udgivet af Graasten Andelsslagteri

Redigeret af Redaktør A. P. Møller, Graasten
Trykt i C. C. Biehl's Bogtrykkeri, Graasten

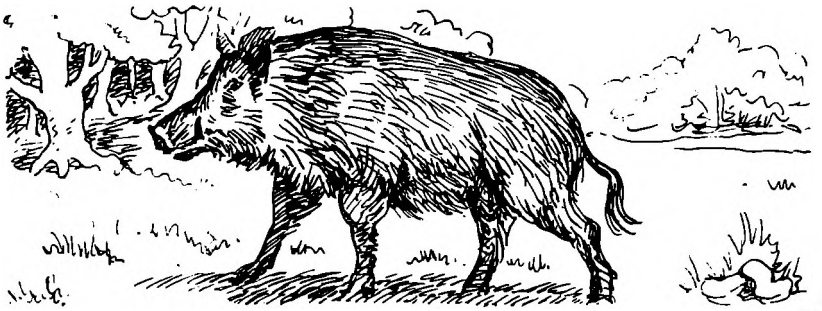

Det var med velberaad Hu, at *Gregers Ahlefeldt* omkring 1550 paa Troldslykken, ikke langt fra den Avlsgaard, som Slægten havde ladet opføre i en Rydning i Skovene omkring Alnor, Nybølnor og Sildekulen, lod opføre en Jagthytte, som han kaldte: „Zum Gravenstein" (til den graa Sten).

Her i de store Skove fandt han den Ensomhed, som han ikke kunde finde i Ættens store Hovedsæde, Søgaard, som han ejede i Fællig med sin Broder Frants, med hvem han levede i stadig Kiv og Strid. Her fandt han rige Jagtgrunde, hvor foruden Raavildt ogsaa Vildsvinene tumlede sig.

Vildsvinejagten ansaas for den Tids farligste og fornemste Jagt, en saaret Vildorne var en farlig Modstander. Vi ved fra *Carit Etlars* berømte Roman om Gøngehøvdingen, hvorledes dennes trofaste og uforfærdede Hjælper, Tateren Ib, under en Vildsvinejagt, som han rigtignok kun overværede som uindbuden Tilskuer, frelste Dronningens Liv og til Belønning herfor blev „gjort ærlig".

Nu er Vildtsvinene forsvundet fra vore Skove. Kun i den nylig afsluttede Krigs sidste Aar gav nogle enkelte Vildsvin Gæsteroller i den vestlige Del af vort Opland, hvor de dog hurtigt gjorde sig uønskede, dels ved at rode i den dyrkede Jord, dels ved at virke udfordrende overfor fredelige Vejfarende, og først og fremmest ved deres Lyst til at fraternisere med de fastboende Svin af forædlet Race.

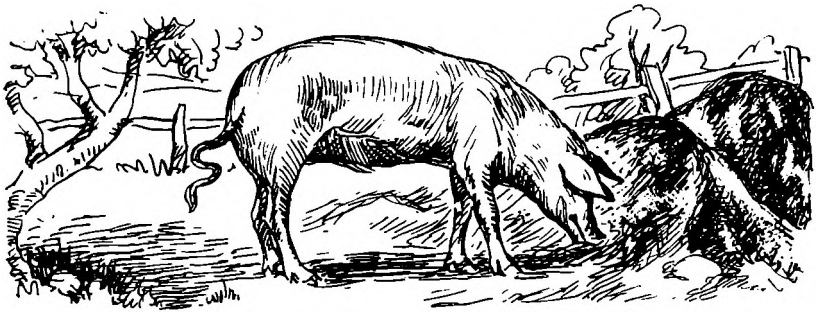

De store Skove, som endnu paa Gregers Ahlefeldts Tid dækkede Egnen, kun afbrudt af mindre Rydninger, hvor der enten laa smaa lave Bønderhuse eller adelige Avlsgaarde, maatte med Tiden give mere og mere Plads for den opdyrkede Jord. Men endnu langt frem i Tiden kunde man i Skovene omkring Rydningerne se Flokke af tamme Svin under Opsyn af en Hyrde mæske sig i nedfalden Olden og Agern. Tilskud til Føden fik de ved at rode i de tilsaaede Agre, helst ikke i de samme, som ejedes af Svinenes Ejere.

Det var en langsom Fedningsmaade, og det varede ofte 2—3 Aar, inden de smaa, langbørstede Dyr var bare i nogenlunde slagtefærdig Stand. Lige saa lidt som de lignede vor Tids forædlede „Baconsvin", lige saa lidt svarede de til den Forestilling, som vore Forfædre gjorde sig om Galten „Særimner", som ifølge deres Gudetro daglig i Valhalla kunde blive slagtet og udskaaret i saftige Flæskestege og dog hver Morgen være hel og levende igen.

Alt som Landet mere og mere blev inddraget under Agerbruget, formindskedes Svinenes Antal. De kunde ikke længere løbe frit omkring, men maatte sættes paa Stald og fodres med Køkkenaffald og hvad der ellers kunde skaffes, Korn var for dyrt og for knapt til i udstrakt Grad at opfodres paa Svinene.

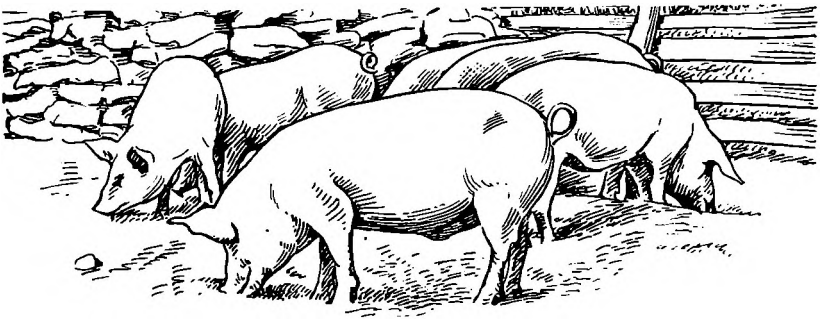

Det var først op i det nittende Aarhundrede, da man paa Herregaardene og de større Bøndergaarde gik over til en udvidet Smørproduktion, at Svineholdet igen blev udvidet. Mejeribrugets Biprodukter kom til at spille en stigende Rolle i Svinefodringen. Samtidig satte man ogsaa ind med Arbejdet paa en Forbedring af Svinene, idet man søgte at opdrætte større, mere kød- og fedtrige Svin.

Det var nu ikke mere kun til eget Forbrug, at der blev produceret Flæsk, men de stadig voksende Købstæder kunde nu aftage store Dele af Svineproduktionen, særlig fordi Svinehold i Købstæderne, som i gamle Dage var almindeligt, nu af sundhedsmæssige Grunde blev forbudt.

Der blev ved Indførsel af Avlsdyr af den „store engelske Race" og i vore Egne af det „tyske Edelschwein", fremelsket Dyr, som kunde naa op paa en Vægt af 4—500 Pund.

I sidste Halvdel af det nittende Aarhundrede var den stadig voksende tyske Industri en god Aftager af hele den sønderjydske Svineproduktion. Svinene blev af Opkøbere modtaget ved nærmeste Station, vejet og afregnet efter levende Vægt og saa sendt til Hamborg eller andre af de tyske Storbyer, hvor de blev slagtet og fordelt til Forbrugerne. Det var stadig store, fede Svin, hvis Vægt ikke maatte ligge under 225—250 Pund, som var efterspurgt.

ANDELSTANKEN VINDER FREM.

I „det gamle Land" havde man i samme Tidsrum mere og mere indstillet Landbruget paa Fremstilling af forædlede Produkter til Eksport med England som Hovedaftager. Nu var Kornet hverken for knapt eller for dyrt mere til at bruges som Svinefoder, man var tværtimod naaet til den Erkendelse, at det gennem Salg af forædlede Produkter, Smør og Flæsk, var muligt at faa det bedste Udbytte af Markens Afgrøder.

Som for Mejeribrugets Vedkommende var det ogsaa for Svineproduktionen Andelstankens Gennembrud, der gav det store Stød fremad. Andelsslagterier blev opført rundt omkring i Landet, og her fik Svinekroppene den Behandling, der gav den bedste Vare, den Englænderne var villig til at betale en Overpris for. Gennem Indførelsen af gode Avlssvin af Yorkshire- og Landracen og ved Krydsninger mellem de to Racer lykkedes det at fremelske et Svin, som gav netop den Vare, som Englænderne ønskede.

Under Verdenskrigen fra 1914—18 var det sønderjydske Landbrug paa saa at sige alle Omraader ude for Indskrænkninger og Indgreb. Tvangsaflevering af Korn og Dyr medførte stigende Forringelse af Besætningerne, baade med Hensyn til Kvantitet og Kvalitet.

Det lykkedes i disse Aar de sønderjydske Landbrugere at fremelske en i Svineavlens Historie enestaaende Svineart. Naar en Landmand af Myndighederne havde faaet Tilladelse til Hjemmeslagtning af et Svin, viste det sig ofte ved den efterfølgende Kontrol, at Svinet havde haft to Hoveder, fire Skinker o. s. v.

Og det var maaske Erfaringerne fra den første Verdenskrig, som i nogen Grad afholdt Tyskerne fra under Besæt-

telsen at kræve indført mere drastiske Rationeringsbestemmelser, end Tilfældet var.

Det sønderjydske Landbrug maatte efter Genforeningen med Danmark foretage en dybtgaaende Omstilling af Driften, hvilket for Svineproduktionens Vedkommende vilde sige, at omstille sig til Fremstilling af Baconsvin, som man en Menneskealder forinden havde gjort det i det gamle Land, og takket være Hjælp og Støtte, baade med Raad og Daad herfra og fremsynede og dygtige sønderjydske Landmænds Indsats, blev denne Omstilling, betinget som den var af Forholdene, hurtig gennemført, ligesom det ogsaa lykkedes i Løbet af forholdsvis kort Tid at udvide og forbedre Besætningen i alle dens Grene.

Det tyske Marked, som havde aftaget de store Fedesvin, havde mistet sin Købekraft; man maatte i Lighed med det øvrige Land indstille sig paa Produktion med Salg til England for Øje.

TANKEN OM ANDELSSLAGTERI OPSTAAR.

Der var ingen Andelsslagterier hernede, saa det blev Opkøberne, som fortsatte deres Virksomhed med Opkøb af Svin til Salg, dels til Tjekoslovakiet, Schweitz, Østrig, dels til danske Andelsslagterier, ikke alene de nærmeste som Esbjerg og Kolding, men ogsaa til fjerntliggende Slagterier som Hillerød, Randers og Roskilde. Producenterne fik som hidtil deres Afregning efter Svinenes levende Vægt. Svinene blev aftaget ved nærmeste Rampe og saa med Bil, Bane eller Skib paa Opkøbernes Risiko sendt til Slagteriet, hvor de blev afregnet i Lighed med de øvrige til Slagteriet leverede Svin.

Snart var fremragende Landmænd og andre i Landbruget interesserede klare over, at der ved de lange Transporter paaløb store Fragtomkostninger m. m., at det mest rentable vilde være selv at opføre Andelsslagterier.

Een af dem, som tidligst indsaa Nødvendigheden af, at det stærkt svineproducerende Opland omkring Graasten fik sit eget Slagteri, var maaske Dyrlæge *R. Kold-Christensen*, Graasten. Han talte tidligt og silde om Slagteri og agiterede for Opførelsen af et saadant. Ved en Aftensammenkomst i Dyrlægens Hjem i Begyndelsen af 1921 var Slagteriet igen Samtaleemnet, og Dyrlægen spurgte interesseret Landsretssagfører *K. Lind*, om denne ikke kunde anbefale en Mand, der kunde give Oplysninger om Andelsslagteri-Virksomheden og vilde være villig til at komme herned og holde Foredrag om Emnet.

„Jo," lød Svaret, „Direktør *Skensved* fra Sæby Andelsslagteri vilde være udmærket, og jeg tror, han vil komme herned."

„Vi ringer ham op," sagde Dyrlægen, og gjorde det med det samme. Direktør Skensved var villig til at komme herned for at yde sin Støtte og give Vejledning i Agitationen

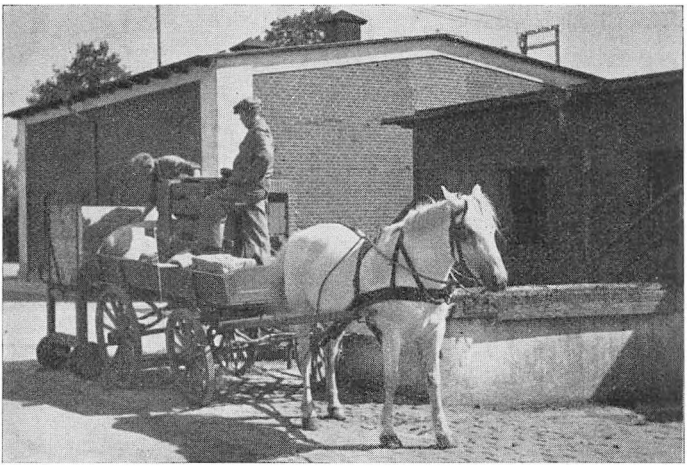

for det paatænkte Slagteri, og allerede i April 1921 var han hernede for at forhandle med en Kreds af Interesserede. Thi der var allerede en Kreds. Dyrlæge *Kold-Christensens* Ildhu og Interesse for Sagen havde forstaaet at vække Interesse ogsaa hos andre, først og fremmest hos Gaardejer *Chr. Petersen*, Palæet, Graasten.

Interessen var vakt, Arbejdet for Oprettelsen af et Andelsslagteri sat i Gang. Men de, der havde rejst Sagen, var klare over, at der var mange Vanskeligheder at overvinde. De første Aar efter Krigens Slutning bragte saa høje Byggeomkostninger, at man maatte finde en Opførelse af Slagteriet uforsvarlig. Til Trods herfor og i Visheden om, at der vilde indtræde en Bedring, blev der under Haanden arbejdet videre for at øge Interessen og for at skabe Tilslutning til Slagteriet.

Den kort efter Genforeningen nedsatte store Trafikkommission foreslog, for at raade Bod paa de daarlige Trafikforhold, som den sønderjydske Længdebane med sine Stikbaner ind til Byerne bød de sønderjydske Købstæder, at den længe ønskede Østkystbane, som skulde bringe direkte Forbindelse mellem de sønderjydske Byer, skulde anlægges. Banen skulde støde til Stikbanen Tinglev-Sønderborg enten ved Graasten eller Avnbøl. Sidstnævnte Mulighed fremmede Tanken om at lægge det paatænkte Andelsslagteri i Avnbøl, men denne Plan blev opgivet, fordi man

fandt Avnbøl liggende for nær ved Sønderborg, hvor man ogsaa maatte regne med Opførelsen af et Slagteri, og for langt borte fra den vestlige Del af Oplandet, som man var klar over vilde yde en væsentlig Del af Tilførslerne til det nye Slagteri. Det var derfor kun naturligt, at Interessen mere og mere samlede sig om Graasten, særlig da det ret hurtig viste sig, at Anlægget af Østkystbanen ikke blev til noget.

Graasten havde Baneforbindelse, havde Havn og gode Landevejsforbindelser saavel fra Nord som fra Øst og Vest.

Som det altid gaar ved Løsningen af store Opgaver, fandt de i Sagen interesserede Mænd sammen og gjorde hver især et forberedende Arbejde i deres Omgangskreds. Men man var klar over, at der maatte fares med Lempe; først maatte man sikre sig de nødvendige Andelshavere og det nødvendige Antal Svin, og Udvalgets forskellige Medlemmer talte dels under Haanden med formodede Interesserede, dels foranstaltede de Møder, paa hvilke særlig Direktør Johannes Skensved, Sæby Andelsslagteri, og Formanden for samme Slagteri, *Proprietær Bang*, gav de nødvendige Oplysninger om Andelsslagterivirksomhed. Lister blev udsendt til en Prøvetegning, og Maalet blev sat til 12.000 Svin aarlig. Inden dette Antal blev naaet, var Tegningen ikke bindende. Efter indhentede Overslag maatte man regne med, at et Slagteri med en aarlig Ydeevne af 15.000 Svin vilde kunne opføres for ca. 250.000.00 Kr. Ved en aarlig Levering af 15.000 Svin, kunde man regne med at forrente og afdrage Slagteriet med en aarlig Udgift paa 1.50 Kr. pr. Svin. Pengene til Opførelsen af Slagteriet skulde rejses ved Laan, saa der skulde ikke præsteres nogen Indbetaling. Der blev udsendt Opfordring til at tegne sig. Denne var underskrevet af Gaardejerne *Chr. Petersen*, Palæet, *Iver Møller*, Rinkenæs, og *Jørgen Mathiesen*, Græshøj. Planen blev anbefalet og støttet af følgende, som allerede havde tegnet sig for det i Parentes nævnte Antal Svin:

Chr. A. Lyck, Lundtoft (40), *Johan Ferdinand*, Ladegaardskov (50), *A. C. Schmidt*, Kollund (30), *N. Nicolaisen*, Kollund (50), *Mathiesen*, Nr. Smedeby (50), *Kr. Iversen*, Avnbøl (80), *Jens Andresen*, Nejs (80), *P. Mathiesen*, Graasten Hovedgaard (300), *Chr. Philipsen*, Lundtoftbjerg (100), *K.*

Kruse, Kelstrupgaard (10), *P. Jessen,* Holbøl (60), *Johannes Jørgensen,* Hønsnapmark (10), *Chr. Schmidt,* Holbøl (60), *Hans J. Moos,* Undelev (150), *Fr. Schmidt,* Hønsnap (60), *J. Brag,* Undelev (50), *P. Schmidt,* Padborg (100), *Chr. Mathiesen,* Frøslev (20), *Carsten Gregersen,* Frøslev (20), *Chr. Christensen,* Ullerup (40), *Rehhoff,* Ullerup (60), *Jens Philipsen,* Ullerup (50), *Sv. A. Hanssen,* Nørremølle (100), *Jørgen Mathiesen,* Græshøj (150), *A. Johansen,* Bovrup (80), *J. Riggelsen,* Bovrup (10), *J. Philipsen,* Fiskebæk (200), *E. E. Petersen,* Buskmose (200), *Chr. Petersen,* Palæet (80), *J. Mathiesen,* Rinkenæs (50), *Hans Thomsen,* Kværs (50), *Chr. Andresen,* Tørsbøl (50).

Som man ser, var det et bredt Udsnit af Landbostanden i Oplandet omkring Graasten, repræsenterende saavel det større som det mindre Landbrug, som allerede fra første Færd gav Tanken om Oprettelsen af et Andelsslagteri i Graasten deres Tilslutning.

Arbejdet gik videre, og i Juni 1922 kunde man i sønderjydske Dagblade læse en Artikel af *Chr. Petersen,* Palæet, i hvilken han slog stærkt til Lyd for Samling om det nye Andelsslagteri:

> „Vi har, ligesom man har gjort det i det øvrige Land, maattet omlægge vor Produktion under Hensyntagen til Afsætningsforholdene paa det engelske Marked. Det er derfor nødvendigt, at der rundt om i vor Landsdel

bygges Slagterier, hvortil Svinene kan leveres, og hvor de kan blive slagtet og behandlet med Export for Øje og med saa faa Omkostninger som muligt. Det var derfor naturligt, at der for et Aars Tid siden fremkom Planer om Opførelsen af et Andelsslagteri i Graasten, og siden blev nedsat et Udvalg for at arbejde videre med Sagen. Naar Planen alligevel ikke er fremmet mere, ligger det i, at man dengang syntes, at Byggeomkostningerne var for store, og at man først vilde skabe den fornødne Interesse for og Samling om Sagen. Begge disse Forhold er der i det forløbne Aar raadet Bod paa. De fleste Producenter er klare over, at hvis de vil have den rigtige Pris hjem for deres Svin, er det nødvendigt at starte et Andelsslagteri. I det gamle Land er man mere og mere gaaet over fra Privatslagterier til Andelsslagterier. Enhver maa kunne blive klog paa, at hvis det kan lønne sig at opkøbe Svin hernede og føre dem til Slagtning ikke alene i Esbjerg, men endog i Hillerød og Randers, og saa føre de slagtede Svin tilbage til Esbjerg til Afskibning, saa maa vi faa alt for lidt for vore Svin hernede.

Fragten for et levende Svin er, naar det sendes med en Vaggon til Esbjerg, 3.50 Kr., hvorimod slagtede Svin kun koster ca. 1.20 Kr. pr. Stk., naar der sendes en Vaggon paa 10.000 kg ad Gangen. Ved at slagte Svin hernede kan man altsaa spare ca. 2.50 Kr. i Fragt, ganske bortset fra Vægttabet ved en saa lang Transport af levende Svin. Regner man dette Tab til 1 kg, bliver det yderligere 2.40 Kr. pr. Svin, og endelig medfører den lange Transport, at der her og der gaar et Svin til, saaledes at man maa regne med et samlet Tab paa ca. 7—8.00 Kr. pr. Svin. Men der er jo ingen Tvivl om, at Tabet er endnu større, idet der hertil maa lægges Slagteriets Fortjeneste paa Svinene. Et Slagteri, som kan aftage 20.000 Svin aarlig, kan nu med elektrisk Anlæg og det allerfineste Udstyr bygges for ca. 250.000 Kr. Denne Sum kan forrentes og afdrages for 1.00 Kr. pr. Svin, saaledes at Gælden kan nedbringes med Kr. 23—24.000 aarlig. Selv hvis Leveringen kun skulde andrage 16.000 Svin, vilde Forrentningen og Afdragene være sikret for

kun 1.50 Kr. pr. Svin aarlig. Derfor maa det store stærkt svineproducerende Opland omkring Graasten være yderst velegnet til Opførelsen af et Slagteri. Det anbefales at deltage i de Møder, ved hvilke Direktør Skensved og Proprietær Bang fra Sæby vil belyse Spørgsmaalet, og jeg udtrykker Haabet om, at Tilslutningen til Tanken maa blive saa stor, at Opførelsen af et Andelsslagteri i Graasten kan gennemføres, hvilket vil medføre, at Svineavlen og Flæskeproduktionen paa vor Egn vil komme til at hvile paa en sund Basis og blive en for Landbruget god Forretning i gode saavel som i daarlige Tider."

Jævne og besindige Ord, uden svulstige Talemaader og gyldne Løfter. Og de blev forstaaet. Arbejdet skred godt fremad, og den 15. December 1922 var man naaet saa vidt, at man kunde indbyde til stiftende Generalforsamling til Oprettelse af Andelsselskabet Graasten Andelsslagteri.

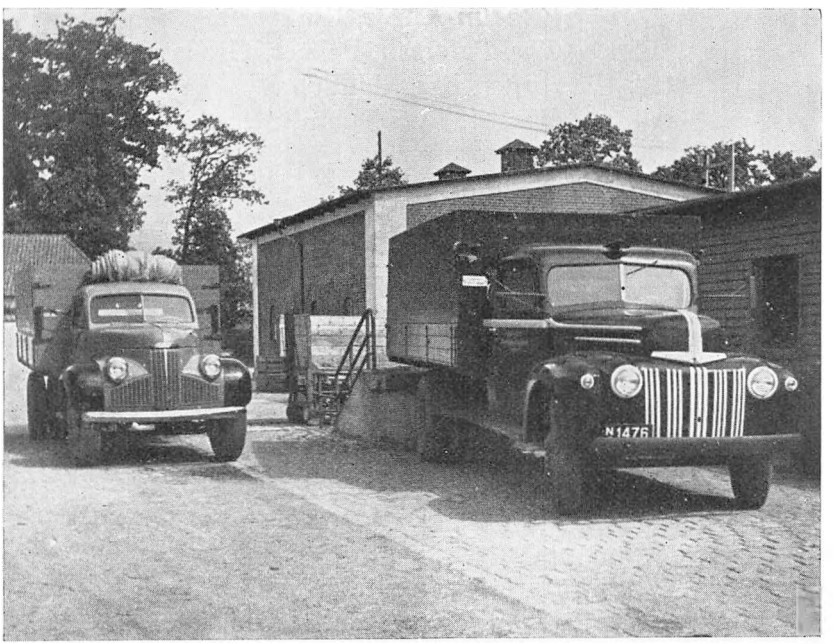

GRAASTEN ANDELSSLAGTERI OPRETTES.

Det var Gaardejer Chr. Petersen, Palæet, som bød velkommen, mens en anden af de Mænd, der havde været den drivende Kraft i Forarbejdet for Oprettelsen af Andelsslagteriet, Dyrlæge R. Kold-Christensen, blev Dirigent.

Enstemmigt vedtog Forsamlingen Oprettelsen af „Graasten Andelsslagteri" med Hjemsted i Graasten. Til Slagteriets første Bestyrelse valgtes:

Gaardejer *H. C. Lei*, Snogbæk.
" *H. J. Schmidt*, Varnæs.
" *Jens Philipsen*, Ullerup.
" *Jørg. Mathiesen*, Græshøj.
" *Vilhelm Knutz*, Rinkenæs.
" *Chr. Petersen*, Palæet, Graasten.
" *Jørgen Brag*, Undelev.
" *Chr. A. Lyck*, Lundtoft.
Forpagter *Edlef Petersen*, Buskmose, og
Dyrlæge *R. Kold-Christensen*, Graasten.

Som man ser, var det Repræsentanter for Graasten By, Broagerland, Sundeved og Slagteriets vestlige Opland, som blev valgt til at lede det videre Arbejde for Slagteriet.

Der var Enighed om, at Slagteriet skulde ligge i Graasten. Først tænkte man paa en Plads, beliggende hvor Banen skærer Flensborg Landevej, men af forskellige Grunde blev dette ikke til noget. Paa et Bestyrelsesmøde den 23. Januar 1923 blev det besluttet at opføre Slagteriet paa en Toldvæsenet tilhørende Grund ved Havnen.

Graasten Kommune og Byens Næringsdrivende var selvsagt interesseret i Oprettelsen af Slagteriet. Man havde Forstaaelsen af, at det vilde blive en af de Faktorer, som ikke

H. C. Lei, Snogbæk

Chr. Petersen, „Palæet"

H. J. Schmidt, Varnæs

Jg. Mathiesen, Græshøj

Chr. A. Lyck, Lundtoft

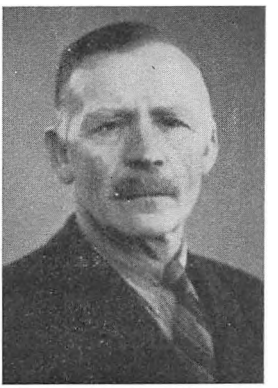

Jens Phillipsen, Ullerup

Vilh. Knutz, Rinkenæs

Jørg. Brag, Undelev

Dyrlæge Kold-Christensen

Edlef Petersen, Buskmose

Den første Bestyrelse

alene vilde være med til at sikre Landbrugets Rentabilitet, men ogsaa et Foretagende, som vilde knytte Baandene mellem Byen og dens Opland fastere og inderligere.

I en Forhandling samme Dag med to af Graasten Kommunalbestyrelses Medlemmer, Sogneraadsformand, Guldsmed *Jul. Jacobsen* og Bankdirektør *Paasch*, gav disse paa Sogneraadets Vegne Tilsagn om at stille den ønskede Grund til Raadighed for Slagteriet, og at lade Grunden og den tilhørende Eng, som ogsaa stilledes til Raadighed, opfylde. Kun skulde Slagteriet betale det paa Grunden staaende Hus, som senere anvendtes til Direktørbolig. Desuden vilde Kommunen lade anlægge Vej til Slagteriet.

Men ikke alene Kommunen som saadan, ogsaa Byens Næringsdrivende stillede sig forstaaende overfor Sagen, og ydede deres Støtte i Form af en tegnet Garantisum paa 25.000 Kr., som der heldigvis aldrig blev Brug for. Men derfor var Støtten lige velment og lige kærkommen.

Den 31. Januar 1923 blev der afholdt en ekstraordinær Generalforsamling, paa hvilken Formanden, Gaardejer Chr. Petersen, Palæet, kunde oplyse, at Tegningen var gaaet over al Forventning, idet der af 330 Andelshavere var tegnet 17.536 Svin. Dermed var det slaaet fast, at Interessen for et Andelsslagteri i Graasten var saa stor, at det vilde have Eksistensmuligheder, og at dets Opførelse vilde være fuldtud forsvarlig.

For at give Slagteriet den bedst mulige Kontakt med hele dets Oplandsbefolkning, blev det paa denne Generalforsamling vedtaget, at Bestyrelsen skulde vælges distriktsvis, saaledes at alle Egne, i hvilke Slagteriet havde sine Andelshavere, blev repræsenteret i Bestyrelsen.

Bestyrelsen fik derefter følgende Sammensætning:

Holbøl og Bov Sogne: *Jes Andresen*, Vilsbæk.
Kliplev og Felsted Sogne: *P. Friedrichsen*, Lundtoft.
Kværs, Adsbøl, Rinkenæs og Graasten Sogne: *Har. Ludvigsen*, Alnor.
Broager Sogn: *Nis Andersen*, Gammelgab.
Ullerup og Sottrup Sogn: *S. C. Lei*, Snogbæk.
Bovrup og Varnæs Sogn: *H. J. Schmidt*, Varnæs.

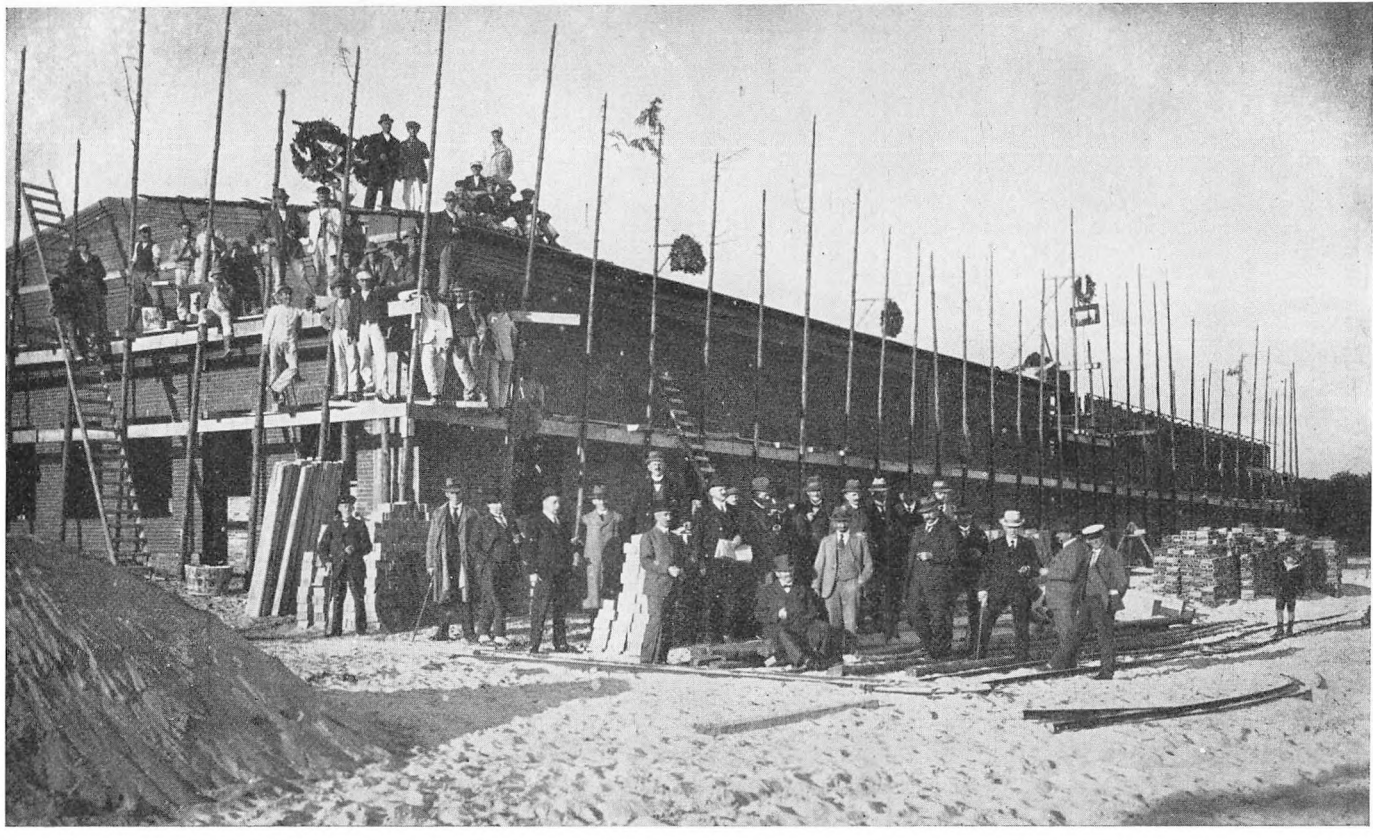

Rejsegilde paa Slagteriet

Foruden disse distriktsvis valgte Medlemmer valgtes direkte af Generalforsamlingen *Chr. Petersen*, Palæet, Graasten, *J. Mathiesen*, Græshøj, og Forpagter *Jørg. Lauesgaard*, Kiding. Chr. Petersen, Palæet, genvalgtes som Formand, forhenværende Landbrugsskoleforstander *P. Thuxen*, Graasten, valgtes til Revisor.

Tegningen gik efter den første Generalforsamling videre fremad, saaledes at der snart var tegnet ialt 20.000 Svin.

Der blev arbejdet ihærdigt videre med Planens Udførelse, og allerede den 27. Februar kunde Bestyrelsen gennemgaa de indkomne Tegninger og Overslag, af hvilke man valgte et af Ingeniør *H. Gjerstrup*, København, udarbejdet Forslag. Det var da naturligt, at man ogsaa antog Ingeniør Gjerstrup som Slagteriets raadgivende og tilsynsførende Ingeniør, der skulde paatage sig at føre de nødvendige Forhandlinger med de forskellige Autoriteter, foretage Udbydelser af Licitationer og i det hele taget overtage den tekniske Ledelse ved Slagteriets Opførelse. Man købte ikke Katten i Sækken, men sikrede sig paa Forhaand mod uønskede „Skrædderregninger". Der blev truffet Aftale med Ingeniør Gjerstrup om, at han for hele sit Arbejde skulde have en Godtgørelse paa 14.000 Kr., heri indbefattet Udgifter til Rejser, Ophold og lignende. Og det fortjener med det samme at blive fremhævet, at Ingeniør Gjerstrup udførte sit Arbejde til Bestyrelsens fulde Tilfredshed. Slagteriets Opførelse var anslaaet at ville koste 250.000 Kr., og med sit Honorar garanterede Ingeniør Gjerstrup for, at dette Beløb ikke blev overskredet, undtagen hvis der blev foretaget Ændringer og Forbedringer.

Med Hensyn til elektrisk Lys og Kraft blev der afsluttet Overenskomst med Sønderborg og Aabenraa Amters Elektricitetsforsyning, en Overenskomst, som senere blev afløst ved at Slagteriet blev Andelshaver i S.A.A.E., og gik ind under de samme Vilkaar som de øvrige Andelshavere.

Inden man kunde skride til Opførelsen af Slagteriet, maatte Grunden opfyldes, hvilket Arbejde Kommunen i Henhold til givet Tilsagn lod udføre.

Slagteriet var fra første Færd besluttet paa at støtte Virksomhederne i den Egn, hvor det havde sine Andelshavere, og man opfordrede derfor *De forenede Teglværker* i Egernsund til at indgive Tilbud paa Leveringen af 80.000 røde

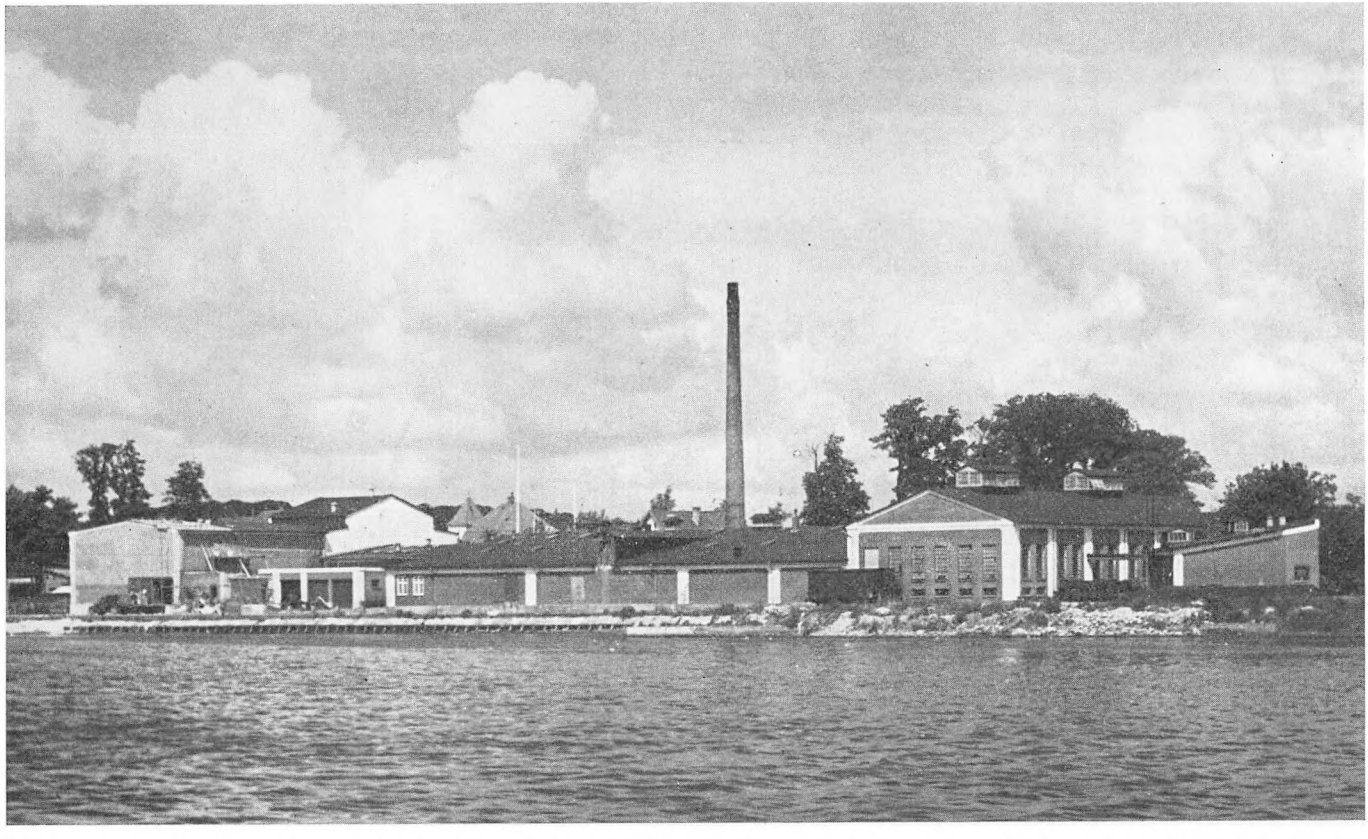

Det færdige Slagteri

haandstrøgne Sten og 25.000 flammede Sten, medens der hos *Krenzen*, Graasten, købtes 360.000 glaserede Siegersdorfer-Fliser. Firmaet *Rohr* i København leverede de nødvendige Staalbjælker. Tilkørslen af Materialer blev overdraget Vognmand *J. Thomsen*, Graasten.

Den opfyldte Grund nødvendiggjorde en omfattende Pilotering, idet der maatte rammes 442 lange, svære Betonpæle, paa hvilke Grunden blev støbt. Af de indkomne 10 Tilbud paa Murer- og Tømrerarbejdet antoges et Tilbud fra Bygmester *Hintzmann* og Tømrermester *N. L. Andersen*, Graasten, paa 76.500.00 Kr. Brøndborer *Schlichting* fik overdraget de nødvendige Boringer for at sikre Slagteriets Vandforsyning; desuden blev der etableret Tilslutning til det kommunale Vandværk.

Bestyrelsen havde fra første Færd lagt Retningslinierne for Opførelsen af Slagteriet saaledes, at det gjaldt om at bygge godt og ikke for dyrt, det vil sige ikke større, end Forholdene krævede det, men dog med skyldig Hensyntagen til, at nødvendige Udvidelser kunde udføres uden for store Omkostninger og uden at Helhedsbilledet blev forstyrret.

Ret snart blev man klar over, at det var nødvendigt i Tilslutning til Slagteriet at indrette en Destruktionsanstalt, hvorfor de nødvendige Planer og Overslag blev indhentet, og efter at Tilladelse var opnaaet, blev Opførelsen paabegyndt. De nødvendige Motorer til Slagteriet blev købt hos *Thrige*, Odense, mens Firmaet *P. Jørgensen*, Sønderborg, leverede Glidestandsanlægget. En Dagmulkt paa hundrede Kroner pr. Dag sikrede, at Leveringsfristen, som fastsattes til 1. December 1923, blev overholdt.

Arbejdet skred godt fremad, og Ingeniør Gjerstrup kunde paa et Bestyrelsesmøde den 8. November love, at Slagteriet skulde være færdigt til 1. Januar 1924. Dette kom ogsaa til at slaa til. Den 30. December 1923 kunde man foretage den første Prøveslagtning, som forløb aldeles tilfredsstillende. Graasten Andelsslagteri var hermed en Virkelighed, og kunde paabegynde sin Virksomhed, kun eet Aar efter, at Selskabet var blevet startet.

Man begyndte under forholdsvis beskedne Forhold, og snart skulde det vise sig, at Udvidelser var nødvendige. Men

Personalet omkring 1930

gennem hele Slagteriets Levetid er det fra første Begyndelse knæsatte Princip blevet overholdt: Bygge passende og godt, men ikke større og som Følge heraf ikke dyrere end Nødvendigheden paabyder det. Det viste sig at være et sundt Princip, og Gang paa Gang har der kunnet gennemføres store Udvidelser og Moderniseringer, som har vist sig at være til Gavn for Slagteriets Økonomi. En besindig og ansvarsbevidst Ledelse har gennem Aarene ført Slagteriet gennem alle Skær, saaledes at det nu staar som et moderne, ydedygtigt og — gældfrit Slagteri, der tjener sine Andelshaveres Tarv paa bedste Maade.

Allerede mens Byggearbejdet stod paa, var der andre Spørgsmaal, som skulde løses. Bestyrelsen var derfor klar over Betydningen af, at den Mand, der skulde lede Slagteriet, var med fra første Færd af. Allerede den 4. April 1923 vedtoges det derfor at udskrive Stillingen som Slagteriets Direktør, og blandt de mange indkomne Ansøgninger valgte man *H. N. Skensved,* en Broder til Direktør *I. Skensved,* Sæby Andelsslagteri, som havde ydet en saa uselvisk og uvurderlig Støtte ved det forberedende Arbejde. Direktør Skensved tiltraadte Stillingen som Direktør den 1. Juli 1923, og Tiden skulde vise, at man havde truffet et heldigt Valg. Direktør Skensved har forstaaet at lede Slagteriets Drift med Øjnene aabne for de Muligheder, som bød sig, og med særlige Evner til at komme i godt Samarbejde med sine Medarbejdere saavel paa Kontoret som i Slagteriet, med Bestyrelsen og Andelshaverne og med de Forretningsforbindelser, som sikrede Slagteriets Produkter lønnende Afsætning. Den 4. Oktober samme Aar antoges *Mossing Jensen* fra Esbjerg Andelsslagteri som Bogholder, samtidig med at man ogsaa antog det nødvendige Personale til Kontoret.

Selv om den hurtige Stigning af Leverancer til Slagteriet viste, at Folk havde Forstaaelsen for, at dette gav den bedste og mest rentable Udnyttelse af Svineproduktionen, saa fandtes der dog rundt omkring i Oplandet ogsaa hos Andelshavere en hel Del Svin, som var for store til Baconsvin, og som var bedre egnet til Salg til den gamle Aftager, Tyskland. Her var der stor Trang til Levnedsmidler, og selv om de økonomiske Forhold ikke tillod en Import, som man hav-

Slagteriets egen Bil.

de haft den i gamle Dage, var Industrien dog i nogen Grad kommet i Gang, og Exporten herfra kunde, omend i begrænset Omfang, finansiere den nødvendige Tilførsel af Flæsk. Slagteriet blev her for Andelshaverne en naturlig Central for denne Export ved at modtage Anmeldelser og Forsendelse af levende Svin til Tyskland.

Rundt omkring i Oplandet oprettedes Modtagelsesstationer, hvor Andelshavernes Svin blev modtaget, men snart gik Andelshaverne mere og mere over til at lade deres Svin transportere til Slagteriet gennem Vognmænd, som ved at befordre Svin til Slagteriet for de fastsatte Kørepenge gjorde en god Forretning. At de søgte at gøre denne Forretning bedre ved at overlæsse Bilerne, ser man af, at det paa Bestyrelsesmøder blev drøftet, hvorvidt man burde paatale denne Overlæsning. Iøvrigt gav den Anledning til et Paabud fra Veterinærmyndighedernes Side om ikke at overlæsse Bilerne, og om at Lam og Spædekalve skulde holdes adskilt fra Svinene. Naar en saadan Bil bragte Svin fra flere Andelshavere til Slagteriet, maatte der selvsagt fra Andelshavernes Side sørges for, at Svinene blev gjort kendelige ved de udleverede Øremærker. Det skete, at et saadant Øremærke gik tabt, og saa fik Andelshaverne Afregning efter Gennemsnitsvægten for de Svin, som var med i den paagældende Ladning. Senere indførte Slagteriet en Kontrol, ved at en

Mand ved Skoldekarret aflæste Øremærkerne og noterede dem op i Rækkefølge, og naar saa Svinene kom til Vejeren, havde denne Listerne som en Ekstrakontrol.

I Slagteriets yderste vestlige Opland, i Egnen omkring Bylderup-Bov og Rabsted, var der mange som sympatiserede med Andelstanken, og som gerne vilde være med til at levere Svin til Graasten Andelsslagteri, uden dog at turde tage Skridtet fuldt og indmelde sig som Andelshavere. Her blev der fra Slagteriets Side truffet en Ordning, saaledes at disse Svin blev leveret gennem *Gaarde* i Bylderup-Bov, men i øvrigt afregnet og betragtet som Andelssvin. Denne Ordning medførte, at Andelsslagteriet fik fast Fodfæste i disse Egne, hvilket ogsaa holdt, efter at det private Eksportslagteri i Bylderup-Bov blev oprettet.

Nævnes skal det dog i denne Forbindelse, at man særlig i Jejsing straks tog Skridtet fuldt ud og indmeldte sig som Andelshavere. Dette skyldtes særlig det Arbejde, som udførtes af en af Egnens varmeste Forkæmpere for Andelstanken, Gaardejer *Hans Korsgaard*, Jejsing, som i øvrigt senere kom til at repræsentere Egnen i Bestyrelsen.

Generalforsamlingen den 29. Marts 1924, altsaa et Aar efter at Slagteriet havde begyndt sin Virksomhed, viste, at de Mænd, som havde arbejdet for Slagteriets Oprettelse, ikke havde været for optimistiske. Der blev paa denne Generalforsamling af Formanden givet en Oversigt over Slagteriets Tilblivelse og over Driften i det første Aar. Byggearbejdet paabegyndtes den 10. Juli 1923 og var tilendebragt den 10. December s.A., og i Slutningen af samme Maaned kunde der som nævnt foretages den første Prøveslagtning. Man havde planlagt at bygge et Slagteri med en Kapacitet paa 16.000 Svin aarligt til ca. 250.000 Kr. Men allerede den første Tegning viste, at dette Tal langt var overtegnet, og man maatte ændre Planerne saaledes, at Ydeevnen blev større. Da Slagteriet var færdigt, var det indrettet til en aarlig Slagtning af 35.—40.000 Svin. Omkostningerne ved Slagteriets Opførelse beløb sig til ialt 350.000 Kr. Desuden havde man i Graasten By indrettet et Udsalg for Slagteriets Produkter. Der var, da denne første Generalforsamling, efter at Slagteriet var oprettet, blev afholdt, af 550 Andelshavere tegnet

ialt 41.000 Svin, og man havde været oppe paa ugentlige Slagtninger paa ialt 800—1000 Svin.

Til Trods for at Leveringen af Slagterisvin for Andelshaverne havde medført en gennemgribende Omlægning af Svinedriften, viste det sig, at der i det første Aar var leveret en jævn god Vare. Klassificeringen paa Slagteriet havde været 37.6 pCt. i 1. Kl., 35.85 pCt. i 2. Kl. og 26.89 i 3. Kl. Ved Sorteringen i England kom 36.07 pCt. i 1. Kl., 38.7 i 2. Kl. og 25.3 pCt. i 3. Kl., et Udtryk for at den paa Slagteriet foretagne Klassificering havde været rigtig og retfærdig, og det kan i denne Forbindelse nævnes, at mange af Slagterierne i det gamle Land ikke naaede op paa tilsvarende god Klassificering. Samtidig maa det dog fremhæves, at Slagteriet nu ved Sorteringen i England har $^2/_3$ i 1. Kl., $^1/_4$ i 2. Kl. og kun ca. 10 pCt. i 3. Kl. til Trods for, at Kravene er strammet ganske betydeligt. Dette er Udtryk for, at Slagteriets Andelshavere har forstaaet at indrette sig paa at opfylde de Krav, der stilles med Hensyn til Leveringen af Kvalitetsvarer, Krav, hvis Opfyldelse er blevet stærkt fremmet ved det Avlsarbejde, som Slagteriet stedse har støttet, og som vi senere skal omtale.

Det gode Resultat, som man opnaaede allerede i det første Driftsaar, maa betragtes som en Følge af godt Samarbejde mellem de forskellige Faktorer: Slagteriet, hvis nye og i mange Tilfælde uøvede Folk havde udført deres Arbejde paa absolut tilfredsstillende Maade, og Leverandørerne, som saa hurtigt havde indstillet sig paa at imødekomme de Krav, som vor Kunde stillede, og som han ogsaa honorerede med en Overpris i Forhold til sine øvrige Leverandører.

Medens man i Begyndelsen fra Slagteriets Side var faret lempeligt frem med Fradrag for Overvægt, kunde man hurtigt gaa over til at følge Landsnoteringen med dennes Fradrag for Over- og Undervægt, og senere optog de sønderjydske Slagterier deres egen Notering.

SLAGTERIET STØTTER AVLSARBEJDET.

Fra Slagteriets Side var man i Begyndelsen klar over, at et Arbejde for Forbedringen af Avlen vilde være til Gavn for Andelshaverne og for Egnens Landbrug i det hele taget. Der blev derfor fra første Færd gennem Støtte til Indkøb af Søer og gennem Udstationering af gode Avlsorner ydet en betydningsfuld Indsats i Arbejdet for at fremme Svineavlen. Allerede Generalforsamlingen i 1926 besluttede, at Slagteriet skulde indkøbe gode Orner og udstationere dem. Samme Generalforsamling stillede iøvrigt et stort Beløb til Raadighed til Indkøb af Smaagrise. De stilledes paa Købekontrakt til Raadighed for de Andelshavere, som havde svært ved at skaffe sig Smaagrise til Opfedning og derfor gik Glip af den heraf følgende Fortjeneste. Tusindvis af Smaagrise er igennem Aarene bleven udstationeret, og paa denne Maade er der ydet en Del af Andelshaverne, som trængte til det, en Haandsrækning. Det kan her nævnes, at Smaagrisekontoen i 1943 var oppe paa ca. 200.000 Kr. Ogsaa ved at yde Præmie til Dyrskuerne har Slagteriet søgt at fremme Svineavlen, ligesom det ikke alene gennem Udstationering af egne Orner, men ogsaa ved at yde Støtte til Køb af gode Landraceorner har fremmet Svineavlen i Oplandet. Gennem Indførelsen af en Sokontrol kom visse Elitebesætninger i Oplandet til at virke som Fremavlscentre, hvorfra gode, velegnede Smaagrise spredtes ud over Omraadet. Det Avlsarbejde, som Slagteriet gennem Aarene har støttet, har faaet gode, for Svineavlens Udøvere, d. v. s. hele Oplandets Landbostand, gode Resultater.

UDVIDELSER.

Som før nævnt byggede man ikke Slagteriet større, end det efter de øjeblikkelige Krav var nødvendigt for ikke at faa en unødvendig stor Gæld at slæbe med, men dog saaledes, at en Udvidelse uden større Vanskeligheder var mulig. Og som allerede fremhævet, maatte man allerede inden Slagteriet var færdigt, udvide dets Kapacitet fra 16.000 til 35.000 Svin. Men heller ikke denne Udvidelse var tilstrækkelig. Gang paa Gang er der gennemført nødvendige Udvidelser og Forbedringer, som stadig er indgaaet som et veltilpasset Led i det hele, og som stadig har holdt Slagteriet i første Række, hvad moderne Udstyr og Indretning angaar.

Allerede i 1925 vedtoges og gennemførtes Anlægget af en Kreaturslagtehal med tilhørende Stald, og samme Aar blev Slagteriets Dampanlæg moderniseret. Den 15. November 1928 vedtog man at udvide Slagteriet 10 Meter i Bredden og hele dets Længde. Herved opnaaede man en Udvidelse af samtlige Kølerum, hvilket betød en Forøgelse af Slagteriets Kapacitet med 50 pCt. Samme Aar anlagde man en stor Olietank og et Emfjerningsanlæg.

Den 27. Februar 1931 vedtog man at opføre en ny Svalehal. Denne blev saaledes indrettet, at den ikke alene kunde gøre Fyldest ved den nødvendige Afkøling af Svinekroppene, men den kunde ogsaa opvarmes, og den har siden 1932 dannet den udmærkede Ramme om Slagteriets Generalforsamlinger.

I 1934 maatte man igen udvide Kreaturslagteriet, og for at faa dette effektivt udnyttet, blev der truffet Aftale med Kommunen om, at denne benyttede Kreaturslagteriet som offenligt Slagtehus. For at faa Plads til denne Udvidelse af Kreaturslagteriet købte man den ved Siden af Slagteriet beliggende Stavefabrik. Den 10. November 1934 kunde det nye Kreaturslagteri indvies. Dog maatte der umiddelbart efter opføres en Kreaturstald.

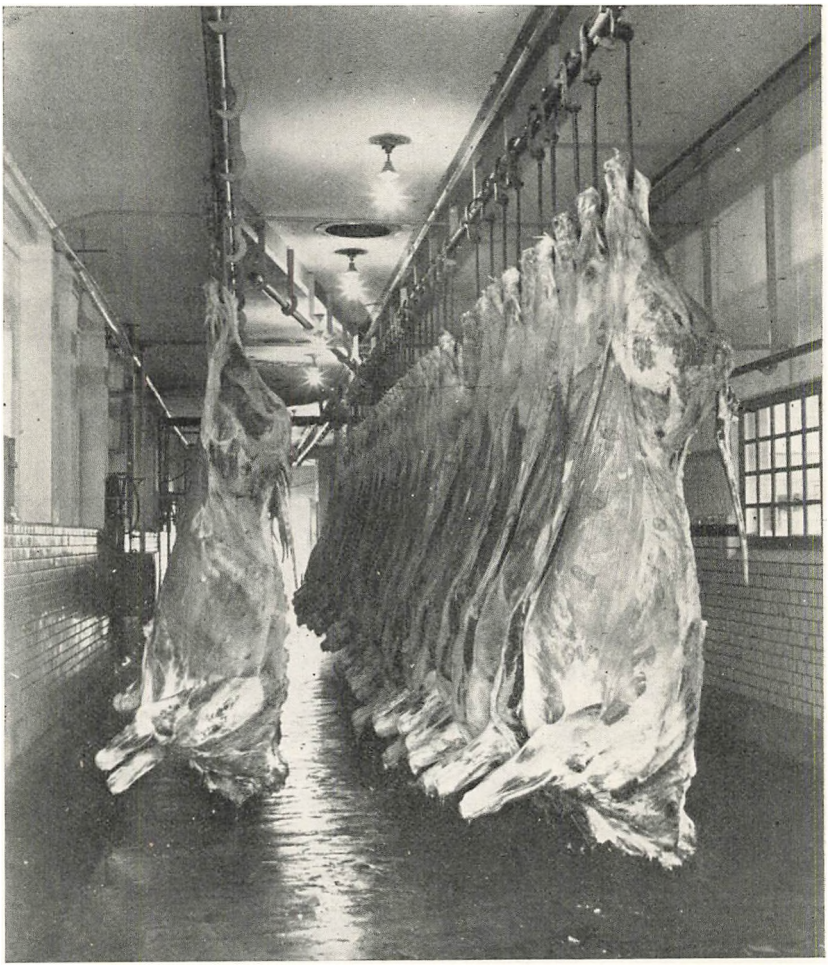

Kreaturslagteriets Svalehal.

Destruktionsanstalten blev i 1934 udvidet til ogsaa at omfatte en Fabrik for Fremstilling af Kød-, Blod- og Benmel, ligesom man gik over til Tørsmeltning. Dette betød en mere effektiv Udnyttelse af de destruerede Varer, idet man ved denne Fremgangsmaade bevarede de Æggehvidestoffer, som gik tabt ved Kogningen. Til Trods for alle disse Moderniseringer og Udvidelser kunde man dog takket være en forsigtig Administration gennemføre de nødvendige Afskrivninger.

I VERDENSKRISENS KØLVAND.

Mund- og Klovesygen, som rasede i 1930 og senere i 1937, medførte meget vanskelige Arbejdsforhold paa Slagteriet. Det maatte indrettes særlige Modtagelsesdage for Svin fra M. & K. smittede Egne og særlige Modtagelsesdage for „rene" Svin, ligesom der maatte træffes Foranstaltning til betryggende Desinficering af de Vogne og Biler, som fra smittede Egne bragte Svin og Kreaturer til Slagteriet. Men de største Vanskeligheder for Svineproduktionen og dens Afsætning bragte dog den „klare sig selv"-Politik, som fra Stormagternes Side mere og mere blev sat i Højsædet, og som var en omend noget maskeret Forberedelse til det Opgør, som man vidste skulde komme. Vi husker alle, hvorledes det var umuligt selv som Gaver at sende f. Eks. Slagteriaffald til det sultende Tyskland, og England nedsatte, delvis af Hensyn til sine Dominions, Kvotaen for Flæsk fra Danmark. Paa et Bestyrelsesmøde den 18. Januar 1933 blev det oplyst, at Produktions- og Leveringsretten under Hensyn hertil maatte reguleres. Reguleringen hvilede fortrinsvis paa tidligere Leveringer. Andelshaverne fik som Kontrol ved Leveringen udleveret Svinekort. Men efterhaanden som Tiden gik, flyttedes Leveringsretten mere og mere over til at hvile dels paa tidligere Leveringer, dels paa Areal, Ejendomsskyld og Mælkeproduktion. Leverandørerne fik i Henhold til disse Bestemmelser hver Maaned udleveret et vist Antal Svinekort.

Da det nu ikke altid var muligt at udnytte disse Svinekort i den Maaned, i hvilken de var gyldige, medens der i en anden Maaned kunde være flere Svin, end der var Kort til, opstod der ganske naturligt en Handel med Svinekort, idet de Kort, som var tilovers den ene Maaned, solgtes til den, der havde Brug for dem, medens man saa til Gengæld selv maatte købe Kort, naar man havde flere Svin til Levering,

1940 F 34227 1940

LANDBRUGSMINISTERIETS SVINEREGULERINGSUDVALG

AXELBORG KØBENHAVN

Svinekort

Halvaars-Regulering

Dette Svinekort giver

IHÆNDEHAVEREN

Ret til Levering og Slagtning af

1 SVIN

i Tiden 28. Oktbr. 1940 til 28. Decbr. 1940.

(Efter 28. December 1940 er Kortet ugyldigt.)

Leveret af .....

.....

Eftertryk forbudt, medfører Strafansvar efter Loven

Ugyldig efter 28. December 1940

Ugyldig efter 28. December 1940

GRAFISK INSTITUT KBH.

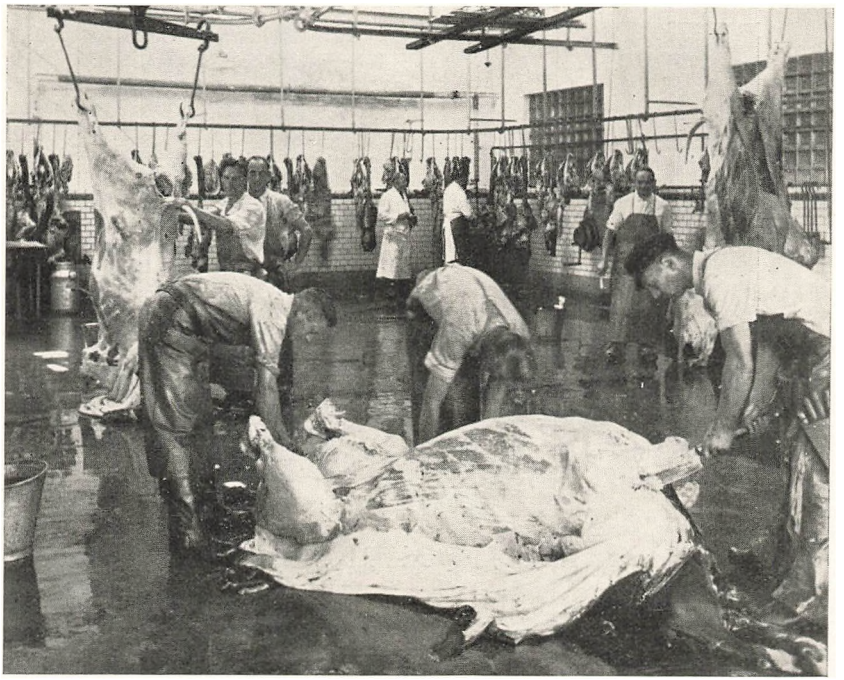

Kreaturslagteriet

end man havde Kort til. Man oplevede i den Tid det Særsyn, at Folk, som paa Grund af tidligere store Leveringer havde faaet tildelt et stort Antal Svinekort, næsten helt lagde Svineproduktionen paa Hylden, og saa at sige hentede hele deres „Svine"fortjeneste hjem ved Salg af Svinekort, hvis Pris varierede fra ingenting til helt op mod 75—80 Kr. Gang paa Gang drøftedes dette Spørgsmaal i Bestyrelsen, og der advaredes særligt imod at sælge Svinekort til Handelsmænd. For at regulere hele dette Forhold traadte Slagteriet til, og den Andelshaver, som i den ene Maaned havde for mange Svinekort, kunde deponere dem paa Slagteriet mod at faa et Forskud eller kunde rent ud sælge dem til Slagteriet, for saa naar det var nødvendigt, at købe Svinekort af de paa Slagteriet deponerede. Takket være denne Indgriben fra Slagteriets Side, lykkedes det nogenlunde at komme over denne vanskelige Periode, uden at hverken Slagteriet eller dets Andelshavere led nævneværdige Tab. Hvilket Omfang denne Deponering af Svinekort antog, fremgaar af, at

der den 7. Januar 1937 indestod 59.000 Kr. paa Forskudskontoen for Svinekort.

Indskrænkningen af Exporten ramte ogsaa Kreaturslagtningen, saa Regeringen maatte skride til den Udvej at lade store Mængder Kreaturer destruere. Graasten Andelsslagteri med sin moderne Destruktionsanstalt kunde da modtage Andelshavernes Kreaturer til Destruering, og ved fuldt at udnytte Destruktionsanstaltens Ydeevne bødedes der i nogen Grad paa den Mindreindtægt, som de nedadgaaende Slagtninger medførte.

Som saa mange andre Steder blev der ogsaa i Tilknytning til Graasten Andelsslagteri oprettet en Afdeling af D.L.K., men da det viste sig, at Tilførslen til denne kun var tilstrækkelig eller rettere sagt for stor, naar der kunde noteres nedadgaaende Priser, medens Tider med opadgaaende Priser bragte meget smaa Tilførsler, idet da Hovedparten af Kreaturerne solgtes til Handelsmændene, blev D.L.K. efter et Par Aars Virksomhed den 6. Februar 1937 likvideret, idet der dog samtidig blev henstillet til Slagteriet at afsætte de flest mulige levende Kreaturer.

UNDER KRIGEN.

Krigen kom ogsaa til at berøre Slagteriet stærkt. Besættelsen den 9. April 1940 afbrød Forbindelsen med den store Kunde, England, og man var nu helt og holdent henvist til Export til Tyskland. Dette betød ikke alene, at man gradvis maatte gaa over til Slagtning af større Svin, men ogsaa en meget stærk Nedgang i Slagtningerne, idet en meget stor Del af Exporten til Tyskland omfattede levende Svin. Nedgangen i Slagtningerne var saa betydelig, at man i 1941 maatte gaa over til kun een ugentlig Slagtning. Det var da Slagteriets forskellige Sidegrene, som maatte bære Virksomheden, og takket være en passende Udnyttelse af de Muligheder, som her forelaa, lykkedes det at kunne fortsætte med de forholdsvis store Afskrivninger og relativt store Efterbetalinger.

Krigen medførte ogsaa for Slagteriet Vanskeligheder med H. t. Brændselsforsyningen, saa man maatte gaa til Fyring med Tørv Der blev under Krigen i Forbindelse med Svalehallen i det offentlige Slagtehus indrettet et Udsalg, i hvilket Slagteriets Andelshavere kunde købe Oksekød.

Der maatte under Krigen indrettes Luftbeskyttelsesrum for Slagteriets Arbejdere, ligesom der blev oprettet en Hjælpekolonne, som i Tilfælde af Luftangreb skulde træde i Virksomhed. Endelig kan nævnes, at der, efter at Politiet den 29. August 1944 var blevet fjernet af Tyskerne, maatte oprettes en egen Fabriksvagt.

Krigstiden med alle dens Indskrænkninger og snærende Baand stillede store Opgaver ogsaa til Graasten Andelsslagteri. Men ogsaa Opgaver af mere glædelig Art blev stillet og løst paa glimrende Maade. Saaledes fik Slagteriet til Opgave at levere det nødvendige Kød og Flæsk til Frøslev-Lejren, og mange danske Patrioter, som tilbragte kortere eller længere Tid i Lejren som Tyskernes Fanger, mindes med Glæde

Svineslagteriets Svalehal

og Taknemlighed den gode Forplejning, som de takket være det danske Fængselsvæsens Indsats fik med Graasten Slagteri som Hovedleverandør. I disse Aar havde Graasten Andelsslagteri ene blandt alle Landets Slagterier Lov til at fremstille Flæskerullepølse, der ligesom Leverpostejen og det andet Paalæg fra Slagteriet, af de tidligere Internerede mindes med Glæde. I Tiden kort før Kapitulationen, da Tusinder af Internerede ikke alene fra Danmark og Norge, men saa at sige fra alle de af Krigen ramte Lande, af Røde Kors blev ført bort fra Koncentrationslejrene i Tyskland gennem Danmark til Sverige, hvor de ikke alene mødte Friheden, men hvor god og kærlig Pleje søgte at gengive dem deres Sundhed, maatte Graasten Slagteri ofte med det korteste Varsel levere store Mængder af Levnedsmidler, som i den ved Grænsen opførte Karantænestation af dygtige Kvinder fra D.K.B. blev tilberedt til velsmagende og nærende Mad.

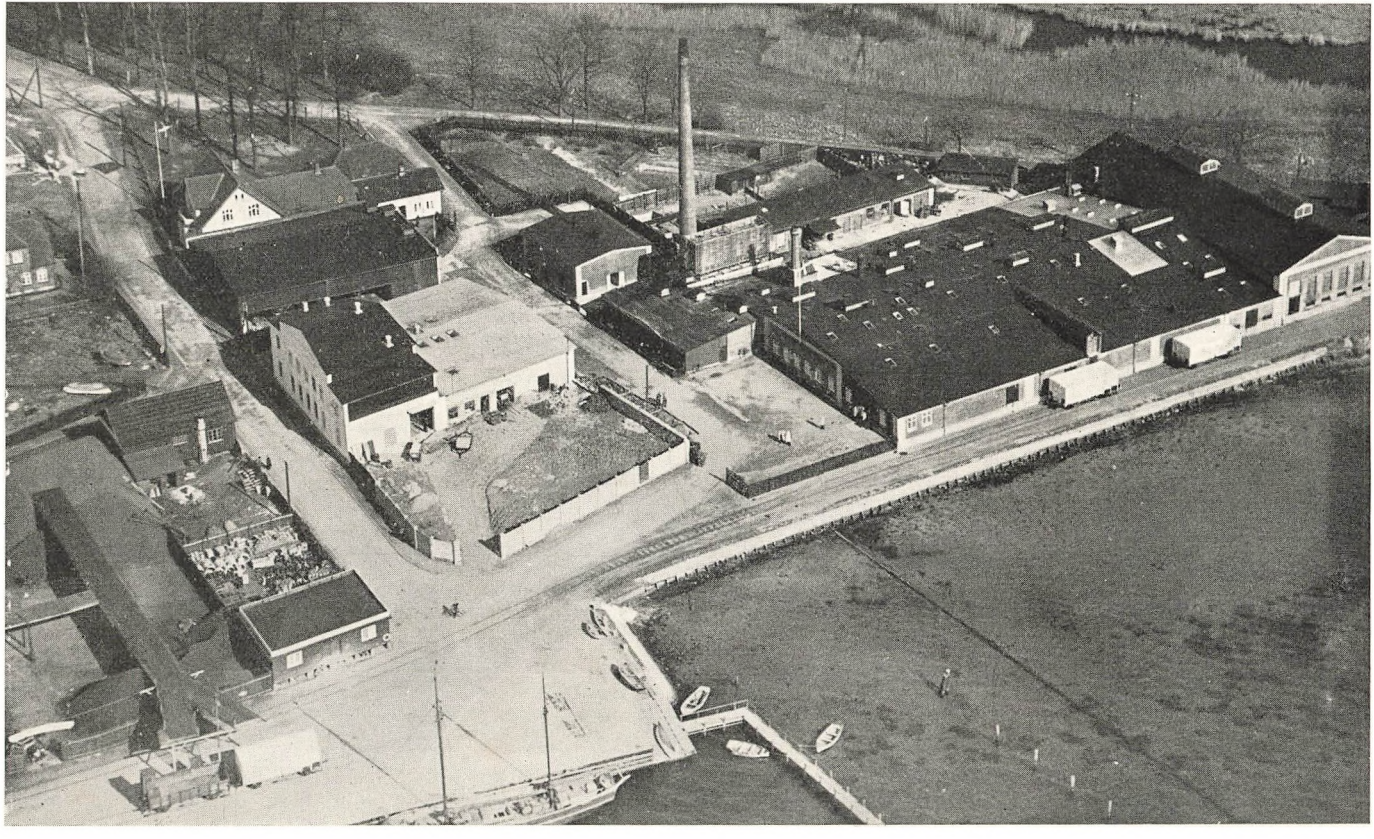

Slagteriet set fra Luften

N. Andersen, Gammelgab

P. Friedrichsen, Lundtoft

C. Hansen-Møller, Nørballe

Joh. Ferdinand, Potsdam

J. Lauesgaard

J. Andresen, Nejs

P. Thaysen, Traasbøl

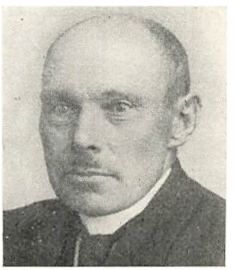

Laur. Callesen, Gerbæk

Bestyrelsesmedlemmer gennem Aarene

EFTER KRIGEN.

UDVIDELSER OG MODERNISERING.

Da vi den 5. Maj 1945 igen kunde hejse vort gamle Flag over et frit Land, glædede hele det danske Folk sig, og paa et Bestyrelsesmøde umiddelbart efter Kapitulationen tolkede Formanden for Graasten Andelsslagteri J. Lauesgaard, den Glæde, alle følte ved Befrielsen, og mindedes i smukke Ord de Ofre, som Krigen havde kostet vort Folk, og omtalte de Vanskeligheder, som Efterkrigstiden og det nødvendige Genopbygningsarbejde i en som Følge af Krigsaarene forarmet Verden vilde føre med sig.

Allerede under Krigen havde Slagteriets Ledelse i Erkendelse af de Vanskeligheder, som Efterkrigstiden vilde bringe, forberedt sig til Imødegaaelse af disse ved Oprettelsen af en Administrationsfond, saaledes at Virksomheden velkonsolideret kunde møde Vanskelighederne.

Efter at man i nogen Grad havde faaet Indtryk af, hvordan Forholdene bl. a. med H. t. Afsætning vilde udvikle sig, forelagdes der paa et den 19. Juli 1946 afholdt Repræsentantskabsmøde Planen om en større Udvidelse og Modernisering af Slagteriets Køleanlæg, og i Forbindelse hermed Indretning af Fryserum og Fryselagre, hvorved Slagteriet blev i Stand til at lynfryse store Mængder af frosset Kød. I det offentlige Slagtehus og Kreaturslagteriet blev der ved Opførelsen af en Tilbygning paa 7 Meter skaffet Plads til Indretning af et Rum til Lynfrysning og 3 Fryselagre, ligesom Svalehallen blev væsentligt forlænget. Desuden blev der indrettet et nyt Udsalgsrum, idet den gamle Butik blev indrettet til Opskæring. Ved disse Udvidelser, som i det væsentlige blev gennemført i 1947, blev Slagteriet ikke alene i Stand til at lynfryse og lagre sine egne Produkter, men ogsaa til at modtage Produkter fra andre Slagterier til Lynfrysning og Lagring.

Personalet som har arbejdet siden Starten.

Siddende: P. Matzen. Augusta Paulsen. Direktør Skensved. Maskinm. Laur. Hansen
Staaende: Boy Jacobsen. Ingv. Nielsen. Rob. Mashoreck. Johs. Rasmussen. J. Andersen.

Kreaturslagtningen har siden Slagteriets Start taget et enormt Opsving. Medens der i Slagteriets første Aar blev slagtet 175 Kreaturer, 9 Heste, 77 Fedekalve, 576 Spædekalve og 8 Faar og Geder, var disse Slagtninger ved den første Periodes Udløb steget til 31 Heste, 2345 Kreaturer, 143 Fedekalve, 3361 Spædkalve og 55 Faar og Geder, og androg i 1939, det sidste Aar før Krigen, 160 Heste, 5694 Kreaturer, 1901 Fedekalve, 3559 Spædkalve og 319 Faar, Lam og Geder.

Det var denne stærke Stigning i Kreaturslagtningerne, som nødvendiggjorde den tidligere omtalte Opførelse af et Kreaturslagteri, som blev bygget saa stort, at det ved Overenskomst med Graasten Kommune ogsaa kunde benyttes som offentligt Slagtehus. Ogsaa i Aarene efter Krigen holdt de stærke Kreaturslagtninger sig, og den nu gennemførte Udvidelse omfatter for Kreaturslagteriet og det offentlige Slag-

tehus som nævnt Udvidelse af Køleanlæget og Svalehallen, Indretninger af Fryserum og Fryselagre.

For at komme nærmere i Kontakt med det forbrugende Publikum i sit Opland indrettede Slagteriet, som nævnt, straks ved Starten en moderne Butik i Graasten for Udsalg

Slagteriets Udsalg i Graasten.

af Slagteriets Produkter. Senere blev der ogsaa indrettet Butik i Tinglev, og under Krigen i Padborg, og endelig blev der i 1946 i den af Slagtermester Eriksen i Kliplev lejede Forretning indrettet Butik, saaledes at Graasten Andelsslagteri nu raader over 4 Udsalgssteder.

SLAGTERIET OG DETS ARBEJDERE.

Der har paa Slagteriet siden dets Oprettelse hersket det bedste Forhold mellem dets Ledelse, Funktionærer og Arbejdere, hvilket ogsaa understreges ved, at der endnu er 8 Arbejdere af den Stab, som traadte til, da Slagteriet begyndte sin Virksomhed, og som ved deres dygtige, pligtopfyldende Arbejde gennem Aarene har bidraget deres til, at Slagteriet saa hurtigt har kunnet naa og stedse har kunnet holde sit høje Stade. Man har ogsaa fra Slagteriets Side søgt at gøre Forholdene for Arbejderne saa gode som muligt, hvilket bl. a. gav sig Udslag i Opførelse og Indretning af den smukke lyse og rummelige Frokoststue for Arbejderne, som blev indrettet kort før Krigens Begyndelse. Den blev bl. a. udstyret med et godt og moderne Radioapparat til Underholdning for Arbejderne i den Fritid, i hvilken de opholder sig her. Desuden blev der selvsagt ogsaa indrettet moderne Baderum for Arbejderne.

Slagteriet har ogsaa, som Landets andre Slagterier, sammen med Arbejderne oprettet en Hjælpekasse, til hvis Bestyrelse Slagteriet vælger 2 og Arbejderne 2 Medlemmer, som saa i Fællig vælger Formanden, og det kan betragtes som et Udtryk for det gode Forhold Slagteriet og dets Arbejdere imellem, at der hidtil uden Gnidninger som Formand er valgt en af Slagteriarbejderne. Ogsaa ved at yde Støtte til Køb af en Ejendom har Slagteriet vist sin Forstaaelse for Arbejdernes Kaar.

Arbejdernes Frokoststue

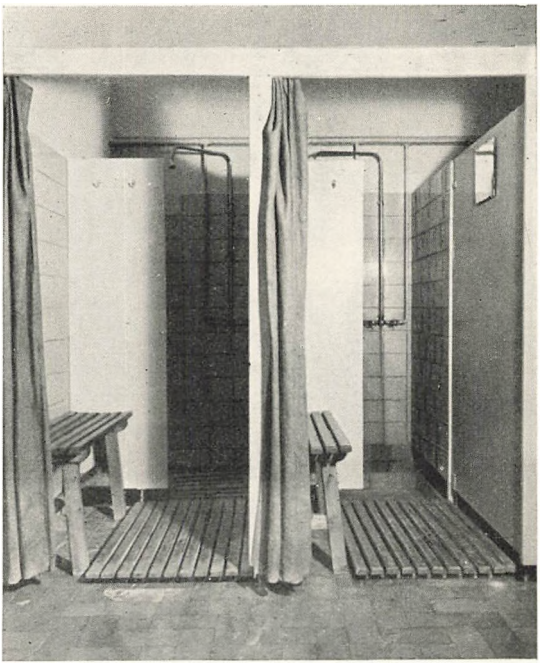

Arbejdernes Badeværelse.

I de 24 Aar, jeg med flere af mine Kammerater har arbejdet paa Graasten Andelsslagteri, har Arbejdsforholdene og Forholdet mellem Ledelsen og Arbejderne været gode.

Paa en Virksomhed som Slagteriet, der beskæftiger ca. 60 Arbejdere, vil der altid opstaa forskellige Meninger om mange Ting. Særlig Krigsaarene og Efterkrigstiden har skabt mange Vanskeligheder. Arbejdsfordelingen o. lign. har gjort deres til at formindske Indtægterne, og dette har skabt Utilfredshed og Bitterhed hos Arbejderne, men Slagteriets Ledelse og Bestyrelse har altid vist sig forstaaelige og forhandlingsvenlige, og jeg tør nok sige, at der paa den Maade er opnaaet meget for Arbejderne, og vi har altid kunnet naa frem til et Resultat uden Indblanding fra saavel Arbejdsgiverforening som Hovedforbundet. Jeg bringer Ledelse og Bestyrelse en Tak for den forløbne Tid og udtrykker Ønsket om, at Forholdene ogsaa i Fremtiden maa blive saaledes, at de gavner saavel Virksomheden som dens Arbejdere.

Boy Jacobsen, Afdelingsformand.

GRAASTEN ANDELSSLAGTERI SOM LED I ANDELSBEVÆGELSEN.

Naar det danske Landbrug i saa høj Grad, som sket er, søgte over til England som Hovedaftager af sine Produkter, skyldtes det i nogen Grad de Restriktioner, som den store Export af levende Kvæg og Svin til Tyskland i Slutningen af sidste Aarhundrede blev udsat for bl. a. gennem de skærpede Karantænebestemmelser m. m. Det var Nødvendigheden af at frembringe den Kvalitetsvare, som kunde hente den Overpris, som gennem Aarene har betydet saa meget for det danske Landbrug, hjem, der gav Andelsbevægelsen Vind i Sejlene. Det danske Landbrug har forstaaet, at der gennem Andelsbevægelsen blev skabt det Sammenhold og den sunde Konkurrence og Ansvarsbevidsthed, som førte til, at der blev ydet det bedst mulige. Det er derfor ogsaa en naturlig Udvikling, at Graasten Andelsslagteri fra sin første Forbindelse i England, Lowell & Christmas, senere Thompson & Co., er gaaet over til at søge Forbindelse med de engelske Brugsforeninger, som sammen med D. B. C. aftager en stor Del af Slagteriets Produktion, hvorved der er dannet en direkte Forbindelse mellem den danske Producent og den engelske Forbruger, en Forbindelse, som har virket til begge Parters Tilfredshed.

Gennem sin Virksomhed i 25 Aar har Graasten Andelsslagteri indfriet det Haab, som Slagteriets første Formand, Gaardejer *Chr. Petersen*, Palæet, Graasten, udtrykte, da han opfordrede Folk til at slutte op om Slagteriet: Det er bleven en af de Faktorer, der har medført, at Svineavlen paa vor Egn hviler paa en sund Basis, og er blevet en for Landbruget god Forretning, i gode saa vel som i daarlige Tider. Ogsaa Haabet om, at Folk i stedse stigende Grad vilde slutte op om Slagteriet, er gaaet i Opfyldelse.

Ved Udgangen af 1924, Slagteriets første rigtige Arbejdsaar, havde Slagteriet 646 Andelshavere, ved Afslutningen af den første Periode i 1933 var Andelshavernes Antal steget til 1183, i 1939 til 1756, og nu har Slagteriet 2222 Andelshavere.

Allerede paa den stiftende Generalforsamling udpegede man Bestyrelsens Medlemmer saaledes, at alle de Slagteriet tilsluttede Egne blev repræsenterede i Bestyrelsen. Paa den ekstraordinære Generalforsamling den 31. Januar 1923 blev det besluttet at vælge Bestyrelsesmedlemmerne sognevis, og ved Begyndelsen af Slagteriets 2. Periode i 1933 blev der oprettet et Repræsentantskab, saaledes at der rundt omkring i de forskellige Sogne blev valgt Repræsentanter, som saa af deres Midte valgte 6 Bestyrelsesmedlemmer, medens 3 Medlemmer som hidtil valgtes direkte af Generalforsamlingen. Ved Oprettelsen af Repræsentantskabet er der skabt en yderligere Kontakt mellem Slagteriets Andelshavere og dets Ledelse, et Forum, hvor Andelshaverne kan komme frem med deres Ønsker og faa dem mere indgaaende drøftet, end hvis de kun kunde komme frem med dem paa Generalforsamlingen.

Slagteriets sunde økonomiske Basis gjorde det muligt, at man i 1941 kunde foretage en yderligere Ændring i Slagteriets Vedtægter. Det blev da gjort til en Slags selvejende Institution, og det solidariske Ansvar blev ophævet. I Stedet for som hidtil 10-aarige Perioder med Nytegning til hver Periodes Begyndelse, gik man over til 3-aarige Perioder, som fortsættes uden videre, indtil Slagteriet ved en Generalforsamlings Beslutning vil blive ophævet.

Den nuværende Bestyrelse holder Møde.

Fra venstre: S. P. Jensen, Dynt, Anton Lønholm, Fiskebæk, Hans Møller, Blans, H. C. Lei, Snogbæk, Carl Paulsen, Sofiedal, Formanden H. J. Moos, Undelev, (Næstformand), Chr. Frederiksen, Grøngrøft, Hans Korsgaard, Jejsing og Direktøren.

Kontorpersonalet i Arbejde

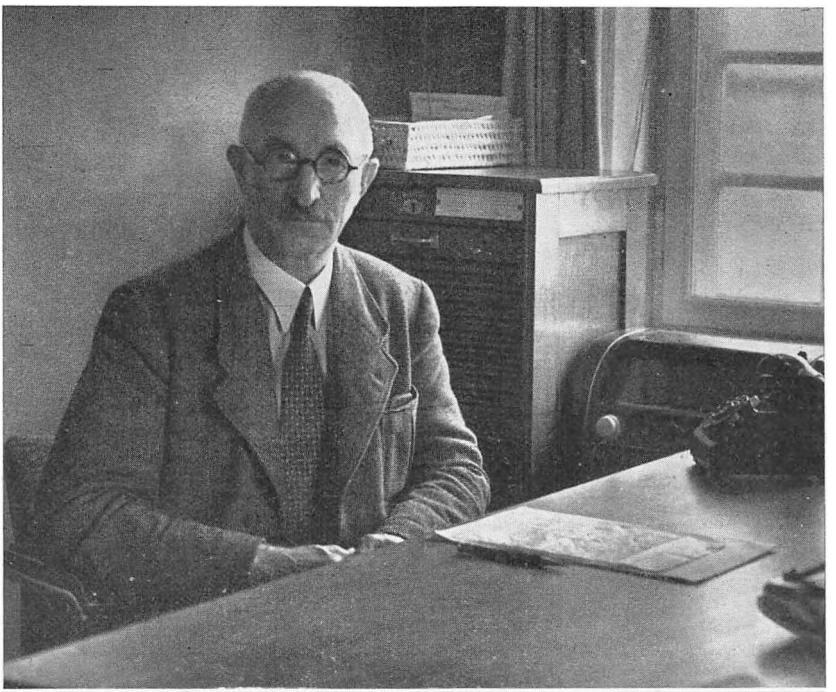

Direktøren ved sit Skrivebord Direktørboligen

SLAGTERIETS LEDELSE.

Kort efter at Slagteriets Opførelse var blevet besluttet, vedtog Bestyrelsen at udskrive Stillingen som Direktør, idet man fandt det naturligt og paakrævet, at den Mand, der skulde lede Slagteriet, ogsaa skulde være medbestemmende ved dets Opførelse og Indretning. Valget faldt paa Direktør *H. N. Skensved*, som siden da har været Slagteriets Direktør og som paa god Maade har forstaaet at komme i Kontakt med sine Medarbejdere. Han har med stor Dygtighed forstaaet at udnytte de Muligheder, som bød sig for den mest lønnende Afsætning af Slagteriets Produkter og for den mest fuldkomne Udnyttelse af dets Ydeevne. *H. N. Skensved* har i de forløbne 25 Aar været Slagteriet en dygtig og myndig Leder, og han har for det store Personale i Kontor og Slagteri været en forstaaende og velvillig foresat. Det gode Forhold mellem ham og hans Personale giver sig da ogsaa Udtryk i, at der stadig er beskæftiget en fast Stab af de Folk, som traadte til ved Slagteriets Start.

Af de Bogholdere, som i de forløbne 25 Aar har været ansat paa Graasten Andelsslagteri, er *Mossing-Jensen* blevet Direktør for Slagteriet i Vojens, *Arentzen* Direktør for Slagteriet i Thisted og *Ferdinand* for Slagteriet i Holstebro, medens en anden af de Kontorfolk, som blev antaget ved Slagteriets Start, *H. Behnke*, afløste Sekretær *Trautmann* som Sekretær for „Andelsslagteriernes Fælleskontor". Ogsaa andre af de paa Kontoret ansatte Medarbejdere er gaaet over i ledende Stillinger indenfor Slagterivirksomheden.

N. Blindbæk begyndte som Slagteriarbejder paa Graasten Andelsslagteri i 1924 og ansattes som Slagtemester den 1.6.1925. Gennem de mange Aar har han forestaaet Ledelsen i Slagteriet og har sammen med det øvrige Personale haft sin Andel i Slagteriets stadige Vækst. I 1947 købte *Blindbæk* sig en Landejendom og trak sig efter eget Ønske tilbage fra Stillingen som Slagtemester.

Dir. Mossing Jensen, Vojens

Dir. Arentzen, Thisted

Dir. J. M. Ferdinand, Holstebro

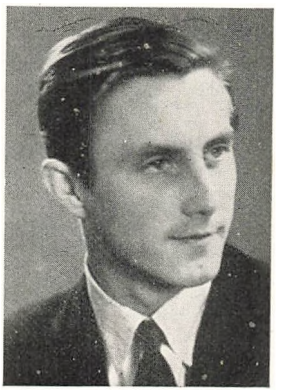

Bogh. H. Th. Bossen

Slagteriets Bogholdere gennem Aarene

Statsaut. Rev. A. Okkels, Aarhus

Rev. J. P. Kyd, Ullerup

Rev. As. Clausen, Adsbøl

Rev. Jens A. Lyck, Avnbøl

Rev. Martin Petersen, Avnbøl

Forvalter Fr. Latsch

Forvalter Marius Nielsen

Pølsemester Fr. Bruhn

Maskinmester L. Hansen

SLAGTERIETS FORMAND.

Foruden den forannævnte, paa det første Møde valgte Bestyrelse, har gennem Aarene en Række dygtige Mænd, repræsenterende saavel det større, som det mindre Landbrug været Medlemmer af Bestyrelsen for Graasten Andelsslagteri og gennem deres Indsats virket for Slagteriets Trivsel og Fremgang. Efter *Christian Petersens* altfor tidlige Død var *J. Lauesgaard,* Kiding, selvskreven til at fortsætte Arbejdet som Formand for Slagteriets Bestyrelse. *J. Lauesgaard* var i vide Kredse kendt som en dygtig og driftig Landmand, og paa mange Omraader er hans Evner taget i Brug i Samfundets Tjeneste. Han har i de Aar, han har ledet Slagteriet, forstaaet at føre den sunde økonomiske Linie, som var anlagt fra Starten, videre. Hans sunde økonomiske Sans, hans Forhandlingsevne, har medvirket til at bringe Slagteriet gennem de Vanskeligheder, som Tiden bragte, og det maa ønskes, at han endnu i en Aarrække maa stille sine rige Evner i Slagteriets Tjeneste.

Alle de Mænd, som gennem Aarene har siddet i Slagteriets Bestyrelse, har medvirket til, at det paa en saa smuk Maade har fyldt sin Plads blandt Landets Slagterier. Det skal dog nævnes, at *H. J. Schmidt,* Varnæs, fra Slagteriets Start indtil 1943 har været Medlem af Bestyrelsen og i en Aarrække dennes Næstformand, og kun svigtende Helbred tvang ham til at trække sig tilbage fra den Gerning, der havde hans store Interesse. *Hans Chr. Lei,* Snogbæk, var ligeledes fra Starten Medlem af Bestyrelsen og har her gjort en glimrende Indsats. Fremrykket Alder og svigtende Helbred medførte, at han i 1940 ønskede at trække sig tilbage, og han valgtes da til Slagteriets Revisor, hvilket Hverv han varetog til sin Død.

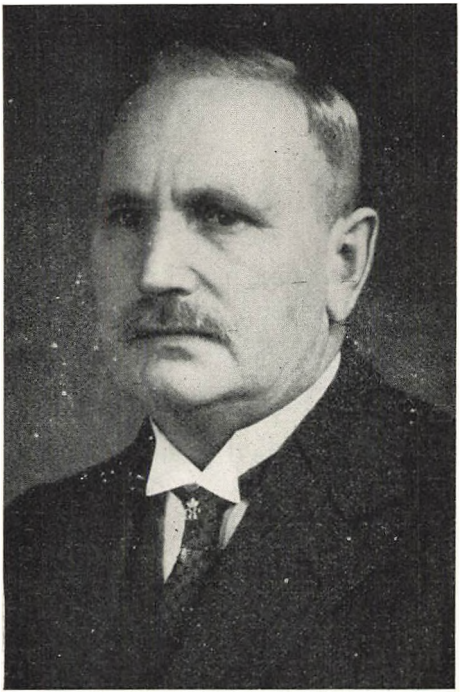

Slagteriets Formand, J. Lauesgaard, Graasten.

Naar Graasten Andelsslagteri nu kan fejre sit 25 Aars Jubilæum, kan vi med Glæde og Tilfredshed se tilbage paa dets Udvikling i de forløbne Aar. Det er nu godt konsolideret, moderne indrettet og ydedygtigt i enhver Henseende. Vi har ikke alene Andelshavere i Slagteriets nærmeste Opland, men helt ude fra de vestligste Egne af vor Landsdel slutter man op om Slagteriet.

Naar vi er naaet saa vidt, naar vi kan se tilbage paa de opnaaede Resultater og trygt kan se Fremtiden i Møde, saa er det Resultatet af et godt Samarbejde mellem forskellige Faktorer. Jeg vil her gerne takke de Mænd, som for 25 Aar siden var med til at vække Interessen for Slagteriet og med til at starte det. Jeg takker Direktøren og vore Medarbejdere paa Kontoret og i Slagteriet, Bestyrelsens Medlemmer og vore mange Andelshavere for godt Samarbejde i de forløbne Aar, og jeg haaber, at dette Samarbejde maa fortsættes til Gavn for Slagteriet og dermed for Landbostanden i vort Opland.

J. Lauesgaard.

Best. Byllemos, Tinglev

Best. Thomsen, Padborg

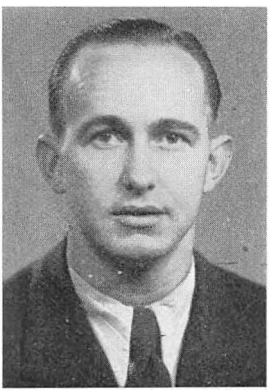

Best. Hans Jensen, Graasten

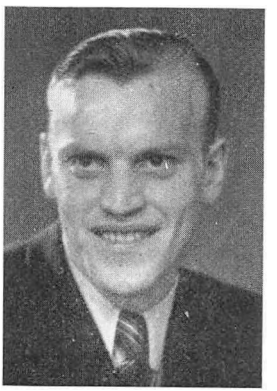

Best. Danielsen, Kliplev,

Tarmmester Otto Petersen

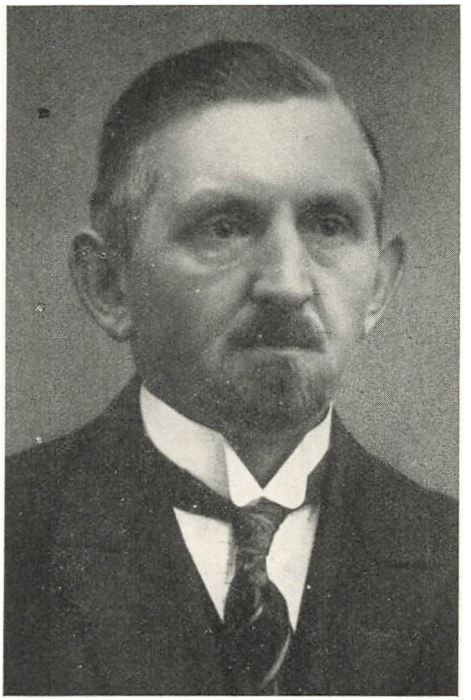

Slagteriets første Formand

Christian Petersen, Palæet.

Det var en Selvfølge, at Christian Petersen, Palæet, der var en af de drivende Kræfter ved Arbejdet for Oprettelsen af Slagteriet, blev valgt til Formand for Bestyrelsen, et Hverv, som han varetog med stor Dygtighed og Interesse indtil sin altfor tidlige Død den 30. December 1933, kun 50 Aar gammel.

Efter en grundig Uddannelse saavel paa det folkelige som paa det faglige Omraade, ved Ophold paa Bramminge Efterskole, Thestrup Højskole og Tune Landbrugsskole, overtog Christian Petersen i 1909 sin Fødegaard i Dynt. I 1914 købte han „Palæet" i Graasten, og her kom han til at øve sin Manddomsgerning.

Christian Petersen havde Øjet opladt for alt stort og godt herneden, han ejede Forstaaelsen for de folkelige og nationale Opgaver, som skulde sikre og gennemføre Genforeningen. Han var ogsaa klar over, at skulde Genforeningen gennemføres til Bunds, saa maatte den sønderjydske Ungdom

— og for ham var det naturligt, at han i første Række tænkte paa Landboungdommen — i faglig Henseende have den Dygtiggørelse, der ene kunde bringe det sønderjydske Landbrugs Ydeevne paa Højde med det gamle Lands. Han var da ogsaa en af dem, der var med i Arbejdet for Oprettelsen af „Graasten Landbrugsskole". Han var ogsaa klar over den Betydning, som Andelsbevægelsen havde haft for det danske Landbrug, og indsaa Nødvendigheden af, at der ogsaa hernede blev oprettet Andelsslagterier. Men medens Overdyrlæge Kold-Christensen med Ildhu gik ind for hurtig Oprettelse af et Andelssvineslagteri i Graasten, holdt Christian Petersen, som den Realitetsmand han var, igen. For ham gjaldt det om ikke at starte et Andelsslagteri, inden den nødvendige Interesse var vakt, tilstrækkelig Tilslutning sikret og Forholdene med Hensyn til de umiddelbart efter Krigen herskende høje Byggeomkostninger havde trukket sig saaledes i Lave, at Opførelsen af et Slagteri var økonomisk forsvarlig.

Det kan sikkert med Rette siges, at uden Kold-Christensens Ildhu var Graasten Andelsslagteri ikke saa hurtigt blevet til Virkelighed, men ligesaa rigtigt er det, at uden Christian Petersens Realitetssans og økonomiske Forsigtighed vilde det ikke i Dag have staaet som den godt funderede, tidssvarende og ydedygtige Virksomhed, det er.

Da Interessen var vakt, Tilslutningen sikret og Opførelsen som Følge af Byggeprisernes Falden var økonomisk forsvarlig, da var Christian Petersen den, der maaske mere end nogen anden var den drivende Kraft i den hurtige Gennemførelse af Planen. Fra Slagteriets Start til sin Død var han selvskreven til som Formand for Bestyrelsen at lede Graasten Andelsslagteri gennem de første vanskelige Aar. Her har han gjort en Indsats, som har sat sig synlige Spor og som vil blive mindet med Tak. Ogsaa udadtil fandt hans Arbejde Anerkendelse, hvilket gav sig Udslag i, at han valgtes til Medlem af de „De Samvirkende danske Andelsslagterier"s Bestyrelse.

Graasten Andelsslagteri vil altid holde Christian Petersens Minde i Ære.

Overdyrlæge Kold-Christensen

Den Mand, som maaske først af alle, indsaa Nødvendigheden og Betimeligheden af Oprettelsen af et Andelsslagteri i Graasten, og som tidligt og silde agiterede for Tankens Realisation, var Dyrlæge *Richard Kold Christensen*. Født 1880 i Nibe havde han ved Genforeningen oparbejdet en god Praksis i Jyderup. Han opgav denne Praksis for at følge sit Ønske om at komme til at gøre en Indsats i den med Moderlandet forenede Landsdel, og ganske bortset fra hans Indsats paa saa mange andre Omraader, har han ved sin Andel i Oprettelsen af Graasten Andelsslagteri sat sig et varigt Minde hernede. Det var ham, der fik Ideen til og udførte det grundlæggende Arbejde for Oprettelsen af Slagteriet. Han forstod at interessere de rigtige Mænd for Sagen, og det er et Spørgsmaal, om Graasten Andelsslagteri uden hans Ildhu og hans Indsats saa hurtigt vilde være blevet til Virkelighed.

Fra Slagteriets Start indtil 1942 virkede han som Slagteriets Overdyrlæge, og kun hans svigtende Helbred tvang ham til at søge sig en anden, mindre anstrengende Virksomhed. Fra 1942 til sin Død i 1946 virkede han som Overdyrlæge i Hillerød, men hans Tanker gik ofte herned til Sønderjylland, til Graasten Andelsslagteri, hvor han havde øvet sin Manddomsgerning gennem over 20 Aar. Mindet om Kold-Christensen vil af Graasten Andelsslagteri blive holdt i Ære.

Som *Kold Christensens* Efterfølger tiltraadte den 15. December 1942 Overdyrlæge *Egehøj*.

Overdyrlæge Egehøj

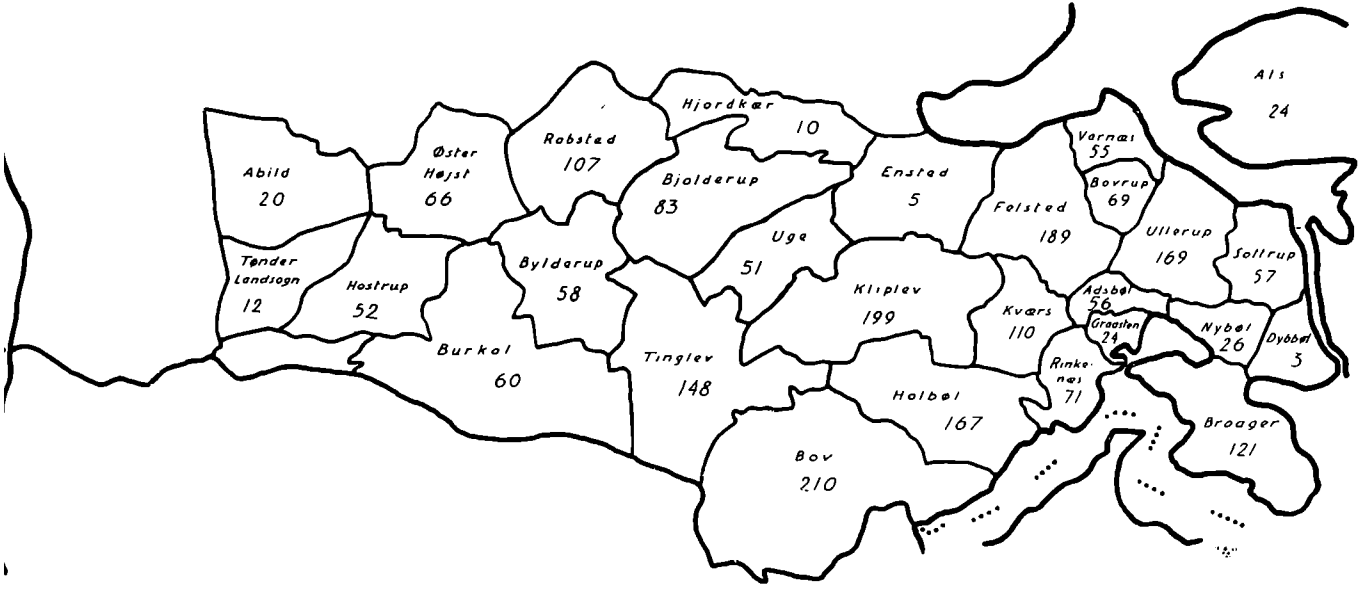

Slagteriets 2222 Andelshavere i Jubilæumsaaret fordeler sig paa ovenanførte Sogne.

Slagteriets Personale i Jubilæumsaaret

Det var med de allerstørste Betænkeligheder, at jeg paatog mig at skrive dette Festskrift, som Graasten Andelsslagteri udsender for at markere 25-Aarsdagen for sin Stiftelse. Jeg haaber dog, at dette lille Skrift maa give et svagt Billede af den Udvikling, som Slagteriet har gennemgaaet i de forløbne 25 Aar, og den Betydning, det har faaet for Egnens Landbrug. Jeg takker Slagteriets Direktør og Bestyrelsens Formand for den Støtte, de har ydet mig ved Udarbejdelsen af Festskriftet, og jeg ønsker, at den Udvikling, der har præget Graasten Andelsslagteri gennem de første 25 Aar, maa fortsætte i Fremtiden.

A. P. Møller.